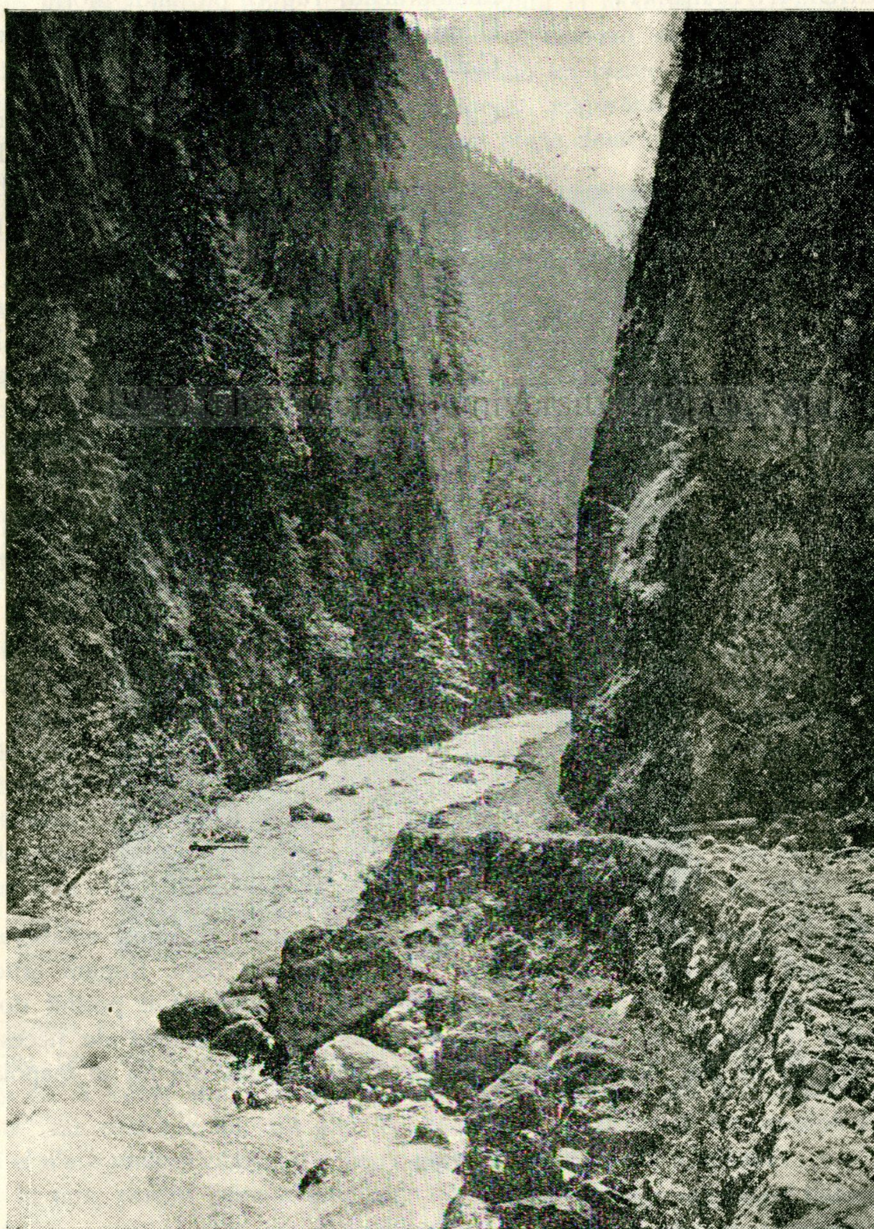
VIAȚA ILUSTRATĂ

ANUL IV. Nr. 10 OCTOMVRIE 1937

ROMÂNIA PITOREASCĂ:

CHEILE BICAZULUI

Anul IV Cluj, Octomvrie 1937 Nr. 10

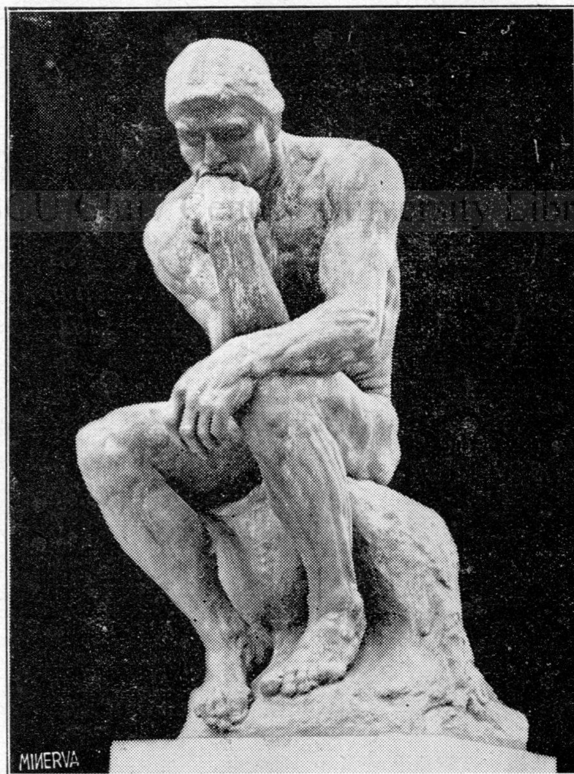
VIAȚA ILUSTRATĂ

Director: NICOLAE COLAN
EPISCOPUL CLUJULUI

INAINTĂM CU... 0,1 LA SUTĂ

PROTECȚIA MUNCII NAȚIONALE

De sigur cunoaşteţi pitoreasca vorbă a d-lui O. Goga: „În timp ce noi jucam hora unirii, evreii ne-au furat portofelul". Vorba a ajuns celebră nu numai prin plasticitatea ei inedită, ci şi prin tragicul adevăr pe care-l cuprinde. Căci aşa s'a întâmplat: câtă vreme naţia românească îşi slăvia eroii, pe osămintele cărora s'a zidit Ţara Întregită, în timp ce norodul românesc scăpat „din laturea şi umbra morţii" îşi petrecea în chiote de bucurie, străinii – şi 'ndeosebi evreii – s'au făcut stăpâni pe bogăţiile României Mari. Au dat buzna în toate compartimentele vieţii, umplându-le până la refuz. S'au instalat confortabil în jilţurile tuturor profesiunilor lucrative, sfidând din ele obraznic pe ceice au avut inconştienţa de-a le tolera totul, ori de-a le promova chiar uluitoarea ascensiune dela legăturica mizeriei cu care s'au furişat în ţară – la blocurile de case şi la limuzine.

A. Rodin: Gânditorul

Dar nici petrecania Rumânului nu putea ţine cât veacul. Târziu de tot s'a trezit deci şi el. A văzut atunci cu durere şi scârbă, că „moşia" nu mai e a lui. Că alţii îi mâncă roduríle. Că el n'are unde-şi câştiga o pâine. Că nu mai încape în ţara pentru care a ostenit, a suferit şi a luptat.

Văzând unele ca acestea, Rumânul a început să ţipe, să-şi strige dreptatea. Şi-a strigat-o zile, luni, ani de-arândul. Până când strigarea lui a ajuns la urechea cârmuitorilor.

Mişcaţi de durerea Rumânului, cârmuitorii s'au gândit la lecuirea ei. Crezând – adecă vorba vine – că durerea se poate lecui cu discursuri şi declaraţii, au purces să ţină discursuri şi să facă declaraţii, asigurând norodul obijduit şi răbdător, că cel puţin de-aci nainte va fi bine, fiindcă Statul se va îngriji ca 'n toate breslele şi întreprinderile să se ţină seamă de porunca „proporţionalităţii etnice". Cum însă durerea Rumânului n'a trecut cu leacul acestor discursuri şi declaraţii, cârmuitorii grijnici au mers mai departe. Au mers aşa de departe cu grija lor de „suferinţele poporului" – încât au făcut şi o lege „pentru protecţia muncii naţionale", lege care obligă pe stăpânii întreprinderilor comerciale şi industriale să-şi angajeze personal românesc în proporţia cuvenită, adecă (mi se pare) până la 80 la sută.

Cât tărăboiu demagogic s'a făcut cu această lege – o ştie toată lumea. Ceeace nu ştie însă chiar toată lumea este, că patronii întreprinderilor străine nu şi-au prea ieşit din fire împlinind legea care caută să facă dreptate Rumânului. Fiindcă iată ce anunţă gazetele din Capitală:

„Comisia dela ministerul industriei şi comerţului, care supraveghează aplicarea legii de protecţie a muncii naţionale, a făcut un important studiu asupra roadelor obţinute până acum depe urma acestei legi.

Pe baza acestui studiu, d. C. Moteanu, pre-

ședințele comisiei de încadrare a personalului românesc în întreprinderi, a întocmit un raport către d-l ministru Valer Pop, prin care arată următoarele:

După trei ani dela aplicarea legii s'a constatat, studiind situația a 100 întreprinderi importante, că nimic nu s'a schimbat în favoarea elementului etnic românesc.

În adevăr pentru a se pune în condițiile legii, întreprinderile au fost nevoite să elimine pe evreii, ungurii, germanii, etc., cetățeni străini, dar i-a înlocuit tot cu evrei, unguri, germani, etc., cetățeni români. Nici cu 0,1 la sută n'a crescut procentul de români în întreprinderi, ceeace înseamnă că românii sunt boicotați și că drepturile lor nu se pot impune prin bună înțelegere."

Prin urmare vedeți care-i rezultatul concret al tărăboiului cu românizarea întreprinderilor străine, după trei ani de aplicare (? ?) a legii: personalul românesc al acestor întreprinderi a sporit cu 0,1 la sută! De sigur, este ceva... Căci făcând o socoteală aproximativă, cu o astfel de „aplicare" a legii pentru protecția muncii naționale, întreprinderile străine se vor romàniza complect în... 3000 de ani. Adevărat că ne apropiem astfel de cifra lui Grigore Alexandrescu, cel care ceruse Cometei un termin de 10,000 de ani pentru îndreptarerea stărilor din România mică. Dar ce-are-a face! Tot e mai bine mai târziu decât niciodată — își vor spune unii, consolându-se. Numai cât se poate întâmpla să pățim și cum a pățit țiganul: pân' să crească iarba, i-a murit calul.

Orice s'ar întâmpla, un lucru e sigur: demagogii vor continua să țină discursuri și să facă declarații, că o să fie bine. Ca proștii să creadă, să se mângăe și... să voteze „cu ai noștri".

DINU PAJURĂ

PE MARGINEA MEMORIILOR REGINEI MARIA

ÎMPĂRĂTEASA ROMÂNILOR

Câteva săptămâni în șir, țara celor mulți și anonimi, cu răsuflarea suspendată și cu ochii gata să-și deschidă isvoarele lacrimilor, a veghiat într'o cucernică așteptare la căpătâiul Reginei ei. O veste răsleață, confirmată și repetată apoi — spre desnădejdea noastră — de ziare, a răsbit în norod și a așezat văl de jale peste inimile noastre cernite: Regina Maria e suferindă. Presimțeam cu toții că se petrece ceva grav, că nu ni se spune tot adevărul deodată. Nu l-am fi putut purta fără să ne strivească inimile. Totuși țara știa, țara simțea și-și încovoia genunchii cerșind Atotputernicului, — în rugăciuni neorganizate oficial, ci pornite spontan din străfundurile sufletului — să aibă milă de noi, să nu ne răpească această scumpă ființă pe care nici n'avem puterea să ne închipuim cum ar putea să moară vreodată. Și am văzut atunci curgând spre patul Ei de suferință, în convoiu lung și nesfârșit, brațe imense din rarele flori ale recunoștinței, ca să-i facă suferința mai ușoară și să simtă mărita Crăiasă și Ea odată binefacerile mângâierilor pe cari le-a risipit cu mână largă întreaga-i viață peste sufletele chinuite ale altora. Țara dovedea mărinimos, sincer și potolit, cum știa ea să nu uite cine se sbătea de astă dată în ghiarele nemiloase ale suferinței. Țara simțea că a sosit scadența la care trebuiau onorate grămezile imense de obligații pe cari le-a contractat în vremuri de bejenie față de Regina ei — și cari singure sunt deajuns ca să facă din Majestatea Sa Regina Maria cea mai bogată regină a vremurilor noastre. Schimbul de simțăminte se făcea dela inimă la inimă. De data asta, dela inima poporului care o adoră, la inima Reginei care-l iubește. Altădată, schimbul se făcea invers. Așa a câștigat Regina inima poporului care se 'ndreaptă acum cu atâta ardoare către inima Ei destul de încăpătoare ca să ne cuprindă pe toți.

Sunt douăzeci de ani de-atunci... Țara întreagă freamătă încă de comemorări duioase și de mișcătoarele pomeniri ale nesfârșitelor pomelnice de viteji cari au mușcat țărâna Patriei și s'au lăsat sfâșiați de schije ca să creieze România cea mare și una cu a cărei imagine scumpă, ocrotită 'n cutele sufletelor lor albe au intrat în mormânt. Sunt douăzeci de ani decând se juca ultimul act al celei mai sfâșietoare drame ce ne-a încercat neamul sub ochii mereu încrezători în isbândă ai incomparabilei noastre Regine. Pomenirea faptelor Ei se face laolaltă cu pomenirea vitejilor cari au clădit pe seama noastră, cu trupurile lor secerate de urgie, o viață mai bună și mai demnă. Mai mult decât atât: noi nu suntem în stare s'o proslăvim precum merită. Pentrucă nu cunoaștem toate binefacerile de cari i-a împărtășit pe cei ce s'au mutat dela noi, înfășurați în glorie, pe alte tărâmuri. Singuri ei, vitejii fără număr și fără

M. S. Regina Maria și A. S. R. Principesa Ileana

nume, pot prăznui precum se cuvine pe „Mama-Regină". Și nu știu dece-mi spune inima că ei o preamăresc dincolo de lume mult mai măreț decum suntem noi în stare să comemorăm aici pe pământ două decenii dela eroica lor izbăvire din trupul vieții acesteia. Câte tainice mângăieri împărtășite de „Mama-Regină" dealungul anilor de urgie nu vor fi fost sustrase pentru totdeauna cunoașterii noastre în clipa în care trupurile scuturate de dureri fără nume coborau în eterna odihnă a mormântului!

Nu poți ajunge la România rotundă ignorând morții noștri și pe Regina lor. Calea care ne-a dus la împlinirea visului nostru de veacuri, trece peste crucile lor albe și prin inima Reginei Maria.

Într'o vreme când țara întreagă tremura pentru viața Ei, eu citeam fără vreun aranjament prealabil cele trei volume impunătoare, în care Regina Româniel întregite își istorisește viața-i fermecătoare ca o poveste. Dacă primele două m'au uimit prin sinceritatea cu care-și rememora însorita-i tinerețe așa cum a fost, al treilea m'a cutremurat. Aci, Mama poporului Său își nota zi de zi, în vremurile de cumplite cazne sufletești ale încăierării în care ne-am năpustit orbește pentru un ideal, toate întâmplările zguduitoare prin care trecea Femeia aceasta, sub dogoarea sacrului foc lăuntric ce-i dădea șapte vieți, uita în fiecare zi că-i Doamna noastră și că o regină nu trebue să caute moartea. Strălucitoare ca un luceafăr, îndrăsneață ca un viteaz și mai neînfricată decât cel mai curajos bărbat, alerga din zori și până'n noapte, însoțită doar de câțiva credincioși, dealungul fronturilor și dealatul țării amenințate de dușmani, ducând pretutindeni îmbărbătare, în vreme ce avioanele inamice o vânau ca pe-o pradă de mare preț, ca pe marele vinovat *al intrării noastre în războiu împotriva puterilor centrale și-i bombardau copiii adăpostiți în cuibul dela Buftea. Vin zilele grele ale retragerii în Moldova. Regina își urmează vitejii în epica rezistență din triunghiul morții. Dezastrele succesive ale armatelor noastre copleșite de dușman o înspăimântă, dar n-o descurajază. Din colo de ele, inima Ei vedea ivindu-se isbânda.*

Au fost zile în cari puțini ca mărita Regină mai credea în biruința finală. Ea știa că „ultima bătălie e totdeauna a Angliei" și credea în vitejia ostașului român. Mâna lui Dumnezeu o susținea ca să îmbărbăteze pe alții. Ioana d'Arc n'a putut fi mai mare decât Regina României din anii 1917–18. Bătălia cea mare, bătălia hotărâtoare s'a dat în sufletul Ei mai 'nainte de-a o câștiga generalii în tranșee. Hotărâtă să moară mai bine decât să ajungă captivă, într'o vreme când Rusia bolșevizată trata cu Germania să ne vândă dinastia, Regina Maria punea la cale, la Iași, „marea aventură": în fruntea armatei care ne mai rămăsese Regele și familia Sa trebuia să-și taie drum cu sabia

Verona: Fete în pădure

spre țara Cazacilor cari încă nu-l uitaseră pe țar...

Dumnezeu a vrut să fie altfel. Și anume, așa cum Regina nu încetase încă să creadă, așa cum îi preziceau eroii cari s'au stins cu ochii proptiți pentru ultima oară pe chipul alb al Crăiesei ce le veghea la căpătâi. S'au petrecut scene turburătoare prin spitalele organizate și îngrijite de Regina noastră. Nici un cuvânt, oricât de măestrit ar fi, nu le poate reda în toată netrecătoarea lor frumusețe. Ingerul alb trecea ca un balsam răcoritor printre eroii fulgerați de aripa morții. Câte frunți n'a odihnit pe umărul Ei protector, câte răni n'a mângâiat cu mâinile Ei fără cea mai mică teamă că se va molipsi, câte dureri n'a alinat cu graiul Său întremător. Ostaș între ostași și viteaz între viteji în primele linii ale frontului, când pășea pragul spitalelor Sale, intra într'ânsele lumina și mama duioasă. Dar și răsplata ce-o primea acolo pe loc, între atâtea mâini cari se întindeau rugătoare către „Mama-Regină", nu era deloc mai prejos de dragostea covârșitoare cu care-și fericea vitejii. Ea întrece cea mai aprinsă închipuire:

— Lasă, Mamă-Regină,... nu-i nimic... eu mor... dar Tu ai să fii Împărăteasa tuturor Românilor...

Cam așa grăiau acești sori ce se cufundau în mormânt... Și câte scene asemănătoare nu le va fi ferit de ochii noștri nevrednici să le cunoască Împărăteasa Românilor, când și-a așternut povestea vieții Ei pe hârtie...

Morții au triumfat. Graiul lor a izbândit. „Mama-Regină" care cutreera spitalele din Moldova anilor 1917-18, astăzi e Împărăteasa tuturor Românilor.

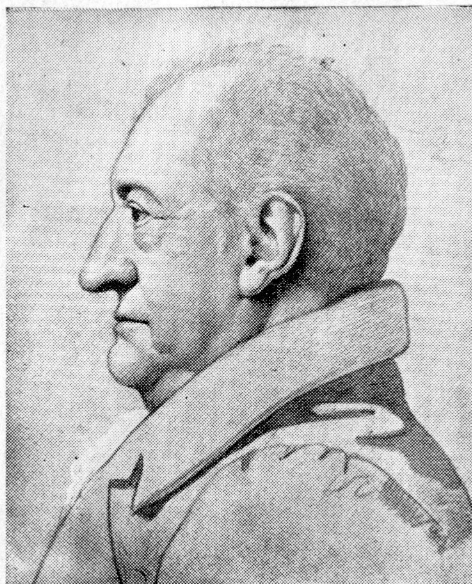
Să fim fericiți și mândri că-i a noastră!

GRIGORIE T. MARCU

STILURI DE VIAȚĂ

STILUL GERMANIC

Ferindu-ne de improvizațiile momentului și de formulele izvorite din ură și rivalități politice, recunoaștem dela început un accent tragic și măreț în destinul Germanului. De când și-a părăsit sălbăticia cuiburilor genezice și de când și-a mutat zeii în Europa, Germanul a fost în luptă permanentă cu sine, cu vecinii, cu lumea. Din acest punct de vedere, niciun popor n'a trăit mai intens patosul singurătății. Singurătate individuală și însingurare colectivă în mijlocul altor colectivități. Comunitatea germană, chinuită în egală măsură de probabilismul propriei sale conștiinți și de trecutul și viitorul ei, s'a închis, ca în virtutea unei discipline francmasonice, în propria ei singurătate. Este ceva discret, tragic și monumental în această retragere. Liniile acestor mișcări interioare țin mai mult de harul inconștientului decât de luminile rațiunii. Pentrucă exterior, aparent, mecanic și rațional, Germanii sunt robii unei discipline oarbe. Nu în zadar se spune că sunt un popor de soldați. Interior însă, în sentimentele, dorințele, apetitul și voința lor, în gesturile lor de revoltă împotriva istoriei, Germanii manifestă multă inconsistență, insuficiență, am putea spune chiar multă deficiență. Că fructele acestor pârjoluri și incertitudini interioare sunt păduroasele lor sisteme de gândire, superba lor poezie lirică, vijelioasele elanuri mistice, exaltările războinice, într'un cuvânt, tot ce este colosal și ține de mustața lui Bismarck în cultura lor, nimeni nu poate tăgădui. Ca Grecul antic, ce înspăimântat de Destin și de puterile Nopții, de Dionysos, și-a creiat lumina dulce și mângâitoare a lui Apollo, Germanul, în fața insuficienței și a mobilității lui interioare, și-a creiat disciplina de fier, planul, sistemul. Cine ar putea nega, de pildă, că sistemul filosofiei hegeliene, această culme a spiritului german, n'ar fi decât o armatură rațională împotriva unei fluidități tulburătoare. Dealtminteri, Hegel însuși construia cu teama secretă ca nu cumva știința să omoare primăverile vieții. Și alunecând pe înălțimile dialecticei sale, cu adevărat maiestoase și amețitoare, ai impresia că te clatini deasupra unei mări în cutremur. Este, dacă vreți, realitatea și ispita iraționalului, de a cărui frică Hegel se aruncă în ritmurile ternare ale dialecticei raționale. Panlogismul său însă, cu rădăcinile adânc înfipte în irațional, nu este decât aparent: alături de general crește, cu toată simfonia lui de sunete și culori, individualul, contingentul, încărcat de determinațiile lui concrete și intuitive. Pe această linie de considerații, nu e doar o simplă întâmplare, că cea mai slăvită, mai bogată și mai reală categorie a filosofiei hegeliene este conceptul de devenire, din care mai târziu Nietzsche, acest German între Germani, va face virtutea de mare rezistență a spiritului teutonic, arătându-l ca un vrednic urmaș al Grecilor antici, pe cari autorul lui Zarathustra

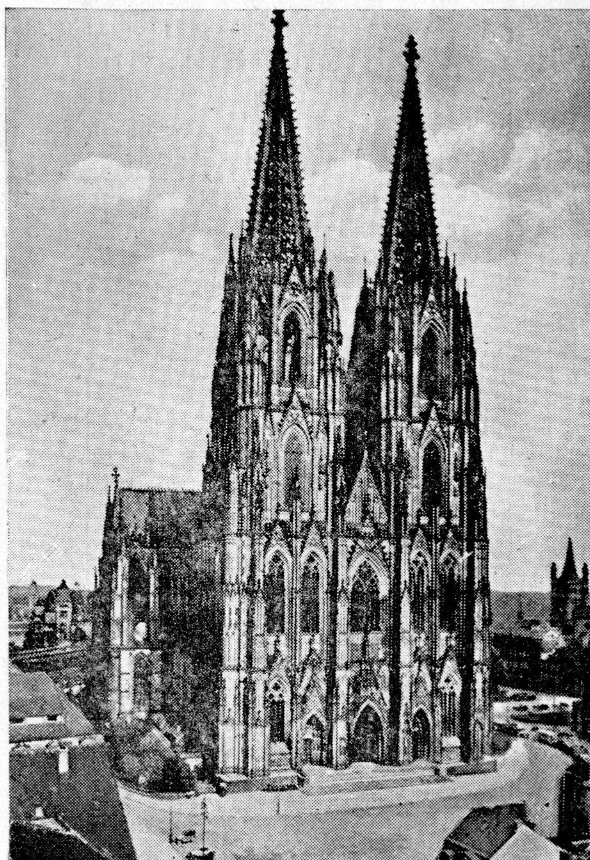
Goethe

îi slăvia în filosofii presocratici şi mai ales în devenirea orgoliosului şi obscurului Heraclit. „Lumea, scria Nietzsche, are vecinic nevoie de adevăr, şi iată pentruce ea are vecinic nevoie de Heraclit".

Nimic mai mult decât viziunea acestei deveniri proectate pe fundal cosmic nu arată ceeace se petrece în adâncirile abisale ale sufletului german. Conceptul de devenire nu este decât cifrul teoretic al fluidităţii interioare, al sentimentului de insuficienţă, al apetitului de autoîntregire şi autosatisfacere. Privind lucrurile din această perspectivă, sufletul german este, a fost şi va fi sufletul unui adolescent, chinuit de enigmele metafizice ale existenţei şi de visurile dominaţiilor imperialiste. Este în tot ceeace fac ei o cumplită lipsă de maturitate. De aici, credem, naivitatea, frăgezimea şi primitivisul poetic al atitudinilor deseori pripite ale Nemţilor. Şi tot de aici gustul de aventură, riscul şi curajul lor, cari nu arareori îmbracă culoarea disperării. Şi poate nu exagerăm dacă susţinem că tot din această lipsă de maturitate, din această perpetuă adolescenţă sufletească, izvoreşte nevoia de a-şi alege un model, de a-şi face educaţia la lumina unei frunţi tutelare, pe care o admiră cu pietate şi veneraţie. Rolul pe care Grecia antică şi Roma l-au jucat în istoria spiritului german, în totalitatea manifestărilor lui, este îndeobşte cunoscut. Iar faptul că pentru ei principiul conducătorului este azi ca sfânt, n'are altă explicaţie. Psihologia crepusculară a Germanului cere acest lucru. Altfel nu se înţelege cum individualismul cel mai feroce se topeşte în colectivismul cel mai nivelator, fără să-şi piardă esenţa.

„Germanul, spune Nietzsche, iubeşte norii şi tot ceeace este puţin clar, ce este în devenire, crepuscular, umed şi voalat: tot ce este nesigur, nu pe dea 'ntregul format, tot ce se deplasează, tot ce creşte îi dă sensaţia profunzimii. Germanul el însuşi nu este ci devine, evoluiază. Evoluţia, iată adevărata descoperire germană, adevărata lovitură de maestru german în marele regat al formulelor filosofice".

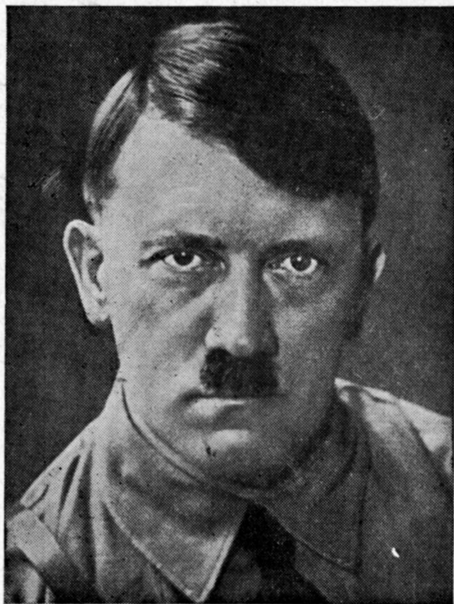
Din această perspectivă, germanismul apare ca o posibilitate, ca o dispoziţie, un germene, o uvertură deschisă spre viitor. Prin această lipsă de corp şi soliditate se explică în bună parte caracterul muzical şi liric al Germanului, precum şi poziţia lui specială faţă de Grec, de pildă, de Francez şi Italian. „Toate celelalte popoare, ne spune poetul Ernst Bertram, au luat corp într'un fel sau altul, ele văd, într'un fel sau altul, contururile imaginii lor; nemţii, dimpotrivă, şi-ar găsi definiţia, imaginea lor precis în absenţa oricărei materializări sensibile de acest gen, în absenţa oricărei forme, adică în căutarea şi nostalgia acestei întrupări. „Neamţul se gândeşte mai mult, permanent chiar, la ceeace ar putea fi, nu la ceea ce este. Iată de ce sentimentul de depăşire, lupta pentru inaccesibil, sunt aşa de proprii Germanului". Depăşeşte-te pe tine însuşi, scrie Goethe în „Poezie

Domul din Köln

și Adevăr". Niciunul, chiar când ar poseda mult, n'ar putea-o face fără nostalgie, dar orice nostalgie adevărată trebue împintenată spre un scop inaccesibil".

Această depășire, acest „dincolo de sine-însuși" faustian, gotic, este înnăscut fiecărei naturi germane, crede E. Bertram. Limba germană este expresia și simbolul acestei stări de spirit. Nu există alta mai „neisprăvită" în toată grandoarea ei viguroasă și transcendentă, niciuna care să alunece mai ușor în lipsă de formă și arbitrar. Niciuna nu e mai rău apărată împotriva străinilor disolvanți, niciuneia nu-i displace mai mult stăpânirea, perfecția. Dar nu e mai puțin adevărat că niciuna, în domeniul european, nu ascunde în ea însași atât de numeroase posibilități de a se depăși, niciuneia nu-i este dat în egală măsură să exprime tot ce devine, tot ce este viitor, tot ce mijește ca o auroră, tot ce este autentic sibilinic. Ea rezistă, continuă Bertram, la ceeace nu este logic, nu este rezonabilă, cum o judecă pe drept Francezii, dar, dela epoca limbii lui Platon, nici una ca ea n'a fost capabilă să izbucnească așa de direct, să prezică ceeace se găsește dincolo de orice logică, ceeace este mistic, vicinic viitor. Ea nu este niciodată în stare de împlinire, niciodată, la nicio etapă, ea n'are finitul pe care il posedă, de pildă, franceza de atâtea secole; ea este totdeauna, ca poporul care o vorbește, „în speranță". Aceasta este ideea care formează fondul remarcei lui Goethe către Schiller asupra caracterului particular al limbii germane, care, evident, te lasă totdeauna să dorești ceva. Și aceeași observație se aplică, fără cea mai mică îndoială, la toată arta germană: „Frumusețea septentrională, scrie în termeni definitivi Woelfflin, nu este o frumusețe de ordin circumscris, limitat, ci ilimitat și infinit... Forma împlinită reprezintă prea puțin pentru imaginația germanică; ea trebue să fie totdeauna întărită de acest farmec suplementar: mișcarea. În toată architectura germană nu „proporția frumoasă", ci ritmul mișcării constitue elementul decisiv".

D. A. Hitler

În fața acestei aspirații spre infinit, în care Oswald Spengler ghicia una din dimensiunile de mare rezistență ale culturii faustice, Germanul, chinuit de contradicții și lăsat pradă mobilității și haosului interior, și-a creiat singur mijloacele de apărare. Ce este faimosul concept de „Bildung", dacă nu o încercare, nu arareori tragică și disperată, de transpunere a haosului interior într'o imagine solidă, într'un cosmos-model. Și nu e deloc întâmplător că cea mai olimpică expresie a spiritului german, Goethe, și-a făcut din idealul de „Bildung" ideea de temelie a misiunii sale educative. Iar divinul Hoelderlin, cu ochii spre cerul heladic, se întreba, cu gândul la acelaș ideal, „când vei apărea, întreg, o, suflet al țării mele?" Această tensiune spre „formă", această acțiune de formare educativă, nu este decât dorul după stabilitate, după claritatea Sudului: este muzica Nordului în căutare după forma plastică a Sudului. Este nostalgia celor ce trăesc în ritmurile contradictorii și tulburătoare ale „devenirii" după seninătatea și lumina celor ajunși, împliniți in împărăția luminoasă și simetrică a existenței stabile. Această pasiune germană de a forma, de a educa, care se poate urmări la Luther și Lessing, Herder și Goethe, Schiller și Jean-Paul, Novalis, Stifter, Wagner, Nietzsche, Stefan George și Bertram și la toți conducătorii politici, nu este decât celalt obraz al nostalgiei germane după ceeace Francezii numesc „être" în opoziție cu „devenir", după repaos, după prezent, această nostalgie tragică, ne spune E. Bertram, care duce pe German, dealungul istoriei sale, spre toate figurile, regiunile și popoarele „formate". Dorul nestins de sudul romanic și heladic, așa de strâns înrudit cu tendința formatoare, acest „mal du Sud", așa de particular Germanului, își are rădăcina cea mai profundă în vraja magică exercitată asupra lui, de ceeace e stabilit, de ceeace și-a terminat devenirea, de ceeace numiam mai sus „être".

Ce a însemnat, în această privință, Roma pentru Luther și Goethe, Italia pentru Nietzsche, Grecia pentru Hoelderlin și Stefan George, o mărturisesc, cu admirație extatică operile lor.

Acest fapt ne arată că Germanii creiază prin *reacțiune*, (Reforma este o reacțiune față de Roma),

F. Baumhauer: Popas pe drumul crucii

se manifestă prin *opoziție* și sunt așa cum sunt pentrucă nu pot fi altfel, adică nu pot fi ceeace doresc să fie. Din această opoziție cu lumea, destinul german apare tragic și impunător, tocmai prin faptul că se opune lumii, că dorește lumea care-l refuză. Substanța acestui destin nu i-a permis niciodată Germanului să se realizeze universal. „Germania, spune fermecătorul nostru Emil Cioran, nu și-a trăit niciodată misiunea *universal*. Dostoiewski a numit-o națiune protestantă prin excelență. Evenimentele importante ale Germaniei sunt o succesiune de *anti*... Încât te întrebi în ce fel se definea ea în lume, dacă nu era papalitatea, catolicismul, raționalismul și clasicismul, împotriva cărora ea să reacționeze. Germania în afară de moda iluministă, care a falsificat-o temporal – nu s'a integrat niciodată natural occidentului. Creșterea conștiinții germanice a izolat-o și mai mult în lume. *Imperialismul este singurul mod de a se realiza universal al Germaniei.* Altcum, lumea o refuză, și ea, la rândul ei, refuză lumea".

Dacă adăugăm la acest refuz alte constante ale stilului de viață german: evadarea în viitor, mecanicismul, inconsistența, rigoarea, iraționalismul, violența, eroismul și spiritul de aventură, vom avea măcar o imagine aproximativă despre grandoarea unică a fenomenului germanic.

GRIGORE POPA

TEMELIA SOLIDARITĂȚII NOASTRE

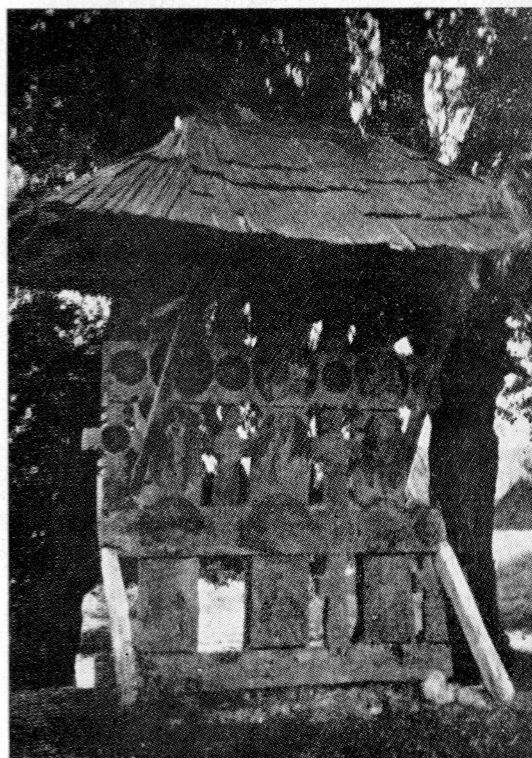
TRADIȚIA)*

O Timotee, păzește ceea ce ți s'a încredințat, depărtându-te de vorbirile deșarte și lumești și de împotrivirile științei mincinos numite astfel. De care unii legându-și sufletul, au călcat alături cu credința.

I. Tim. 6, 20–21.

La cina cea de taină așezând comuniunea mistică între Dumnezeu și oameni, Mântuitorul a accentuat de mai multe ori: „Aceasta este porunca mea: ca să vă iubiți unul pe altul, cum v'am iubit eu pe voi." (Ioan cap. 13 și urm.) Din supunerea la această poruncă dumnezeiască s'a format în sânul Bisericii creștine *o atitudine sufletească* de o covârșitoare importanță în istoria omenirii: tradiția.

Ca respect pentru formele de viață, – mai ales pentru formele de viață religioasă, – ale strămoșilor, tradiția a stăpânit viața tuturor popoarelor, pe cari le-a cunoscut istoria. În unele cazuri stăpânirea tradiției a fost atât de aspră și neîndurată, încât a oprit pe loc istoria, anchilozând

Troiță

*) Din volumul de meditații și tâlcuiri ce va apare în curând.

în forme rigide viaţa respectivului popor şi făcând imposibilă orice înoire. Dar acestea sunt cazuri rare. În majoritatea cazurilor tradiţia a constituit un factor important pentru menţinerea solidarităţii şi istoria ne stă dovadă, că cele mai multe popoare au dispurut în clipa, în care au uitat ori au dispreţuit obiceiurile strămoşeşti.

În sânul creştinismului tradiţia e menită să îndeplinească acelaşi rol de factor al menţinerii solidarităţii. Dar tradiţia creştină diferă de tradiţia obişnuită prin orientarea ei vădit spirituală. Tradiţia obicinuită e constrângere externă, se bazează pe autoritate şi are în vedere mai ales legi şi obiceiuri. Toate aceste elemente se găsesc şi în tradiţia creştină; dar mai presus decât ele şi neasemănat mai important decât ele e ataşamentul sufletesc, având la bază *iubirea* şi drept scop principal *atitudinea morală*. Prin tradiţia obicinuită o societate îşi ataşează membrii noi, iniţiativa e deci a societăţii; prin tradiţia creştină individul singuratic se încopcie în viaţă creştină obştească. Iniţiativa personală joacă deci rol important în tradiţia creştină, a cărei menire nu e aceea de a sugruma iniţiativa personală, cel mai important factor de progres, ci de a da iniţiativei personale puncte de razim şi de orientare, formând astfel, cea mai fericită formă de colaborare între individ şi societate şi asigurând un progres scutit de prea mari zguduiri. Tradiţia e calea mijlocie între constrângere şi libertate, reducând la măsura dreaptă pe amândouă. Tradiţia e realizarea poruncei apostoleşti de a păzi cele ce ne-au fost încredinţate, ca astfel pe cărările vieţii să nu călcăm alături cu credinţa. E legătura, care eliberează. E adăpost, nu închisoare. E opera creatoare a bisericii în mersul ei istoric. E duh dătător de viaţă, nu literă, care omoară.

Lucrul acesta e greu de înţeles pentru cei ce nu văd în tradiţie decât momumente literare şi de artă, legi, datini şi ritualuri. O tradiţie astfel înţeleasă poate fi – într'adevăr – o formidabilă închisoare, un plumb legat de picioarele omului dornic de progres. Poate chiar să o moare. Dar – pentru tradiţia creştină – toate aceste monumente literare şi de artă, legi, datini şi ritualuri sunt o comoară de mare preţ, nu însăşi tradiţia. În concepţia creştină tradiţia nu e ceva fixat în literă şi piatră, ci în inimi. E o anumită atitudine a omului, fixat între trecut şi viitor. E o metodă pusă la dispoziţia omului obligat să rezolve problemele, pe cari le pune ceas cu ceas viaţa cu multiplele ei trebuinţe, cu ajutorul experienţei trecutului.

Bulgakoff numeşte tradiţia *„metoda veneraţiunii.“* Într'adevăr, aceasta e tradiţia creştină: respectul nostru evlavios pentru trecut, pentru ceea ce a realizat acest trecut în diferitele ramuri de activitate omenească şi pentru sugestiile şi inspiraţiile pe cari ni le poate da pe seama prezentului şi a viitorului. E dorinţa noastră de a continua opera înaintaşilor. E entusiasta noastră intrare în rândurile celor ce au ostenit sincer pentru realizarea împărăţiei lui Dumnezeu pe pământ.

Tot ce e omenesc şi material e trecător. Principii vecinice nu există decât pe seama sufletului, care şi el e vecinic. Dar nu există pe seama omului o datorie mai sfântă, nici altă chemare mai firească decât aceea de a materializa principiile, nu pogorându-le pe acestea la stricăciunea materiei, ci ridicând materia, – după cât îngădue genialitatea şi energia omenească, – la strălucirea vecinică, îndumnezeind lumea, creind adecă în literă, în piatră, în legi, în obiceruri, în atitudini astfel de opere, cari în limba lor trecătoare să vorbească despre Dumnezeu cel vecinic viu şi despre sufletul nemuritor.

Sunt deci supuse stricăciunii şi pieirii şi operele materiale cari constitue comoara tradiţiei, dar creştinii sunt datori să sesizeze şi să se hrănească din ceeace e netrecător şi vecinic în tradiţie: iubirea şi veneraţiunea şi – prin mijlocirea lor – Duhul lui Dumnezeu. A luat naştere din iubirea Apostolilor pentru Mântuitorul, a sf. Părinţi pentru Apostoli, a creştinătăţii ecumenice pentru sf. Părinţi şi pentru mulţimea celor ce s'au străduit să adaoge ceva patrimoniului creştin. Şi numai prin iubire poate fi lucrătoare. Iubirea e doar plinirea legii şi a prorociilor.

Numai prin iubire tradiţia poate fi ceea ce a fost în cursul evoluţiei istorice a creştinismului: stea călăuzitoare pe seama celor ce umblă pe cărările acestei vieţi. La lumina acestei stele putem vedea cum acţionează Dumnezeu în lume, cum îşi conduce fiii spre pământul făgăduinţii.

Numai prin tradiţie creştinismul istoric e religia Duhului şi a Adevărul. Prin tradiţie creştinismul rămâne sub conducerea Duhului sfânt. Căci tradiţia isvoreşte din iubire, din respect, din veneraţiune şi asigură ecumenicitatea Bisericii în timp şi spaţiu, cuprinzând generaţiunile succesive şi naţiunile aşezate alături într'o unitate mistică. Tradiţia e lucrarea permanentă a Duhului sfânt în sânul omenirii, care se nizueşte să realizeze binele şi frumosul şi adevărul vecinic în lucrurile omeneşti şi trecătoare. – Religie a adevărului poate rămânea creştinismul tot numai prin tradiţie. Respectul pentru ceea ce au gândit şi au crezut înaintaşii, îl fereşte pe omul singuratic de vorbirile de-

şarte şi lumeşti, de împotrivirile ştiinţei mincinos numite astfel. Tradiţia nu numai păstrează, garantează şi interpretează adevărul, ci creiază în sinul omenirii *o atmosferă de credincioşie*, singura atmosferă în care omul poate trăi o viaţă omenească, păstrându-şi echilibrul sufletesc şi optimismul în faţa problemelor grele ale vieţii.

Un creştinism care se dispensează de tradiţie, îl singularizează pe om, îl face unilateral şi posac, orgolios şi intolerant. Deodată cu dispariţia tradiţiei dispare şi unitatea, solidaritatea omenirii, începe haosul şi domnia bunului plac. Buna înţelegere dintre oameni şi progresul pot fi asigurate numai prin veneraţiune, prin smerenie, prin iubire, prin răbdare, prin stăruinţă.

Tradiţia e îngerul păzitor al Bisericii aşezate de Fiul lui Dumnezeu şi puse sub cârmuirea Duhului sfânt.

Pr. ION GORON

Dreapta: Poartă ţărănească din Maramurăş

PREŞEDINTELE LIBERATOR

† THOMAS G. MASSARYK

Exită oameni cari nu mai pot să moară. A vorbi despre ei că „au murit“ este un fel de a vorbi, impropriu. Din categoria acestora face parte şi Thomas G. Massaryk, preşedintele întemeietor al statului cehoslovac vecin şi amic.

Moartea lui întâmplată în noaptea zilei de 14 Septemvrie la castelul Lany de lângă Praha nu are decât înţelesul exclusiv fizic, al despărţirii sufletului de trup.

„Pentru mine – spunea el însuşi într'o convorbire – eternitatea nu începe abia după moarte.“

T. G. Massaryk

Şi cu adevărat, el a început să trăiască în eternitate din clipa în care s'a făcut una cu destinul şi aspiraţiile Neamului său.

S'a născut în 7 Martie 1850 în târguşorul Hodinin (Göding) aşezat pe vechea graniţă de Vest a Boemiei, din tată slovac şi mamă cehă. Părinţii săi fiind săraci nu au îndrăznit să aibă altă aspiraţie decât să dea fiului lor o meserie cu care să-şi câştige o pâine mai puţin amară decât a lor. Aşa la vârsta de 13 ani, viitorul creator şi conducător al Cehoslovaciei a făcut cunoştinţă cu viaţa aspră de ucenic lăcătuş. De acolo a început. Dar după alţi 13 ani, la 1876 îşi trece doctoratul in filosofie la Viena cu o teză despre nemurire în concepţia lui Platon, lucrare care i-a deschis drum spre catedră universitară. După abilitarea ca docent, în 1879, cu tesa: Sinuciderea considerată ca fenomen social, i s'a oferit catedră la Cernăuţi. O refuză spre a opta în 1882 pentru noua universitate cehă din Praga, ca profesor agregat de filosofie şi sociologie. În anul următor, 1883 scoate revista „Atheneum“ din care face o tribună a adevărului pe care l-a slujit toată viaţa cu pasiune de apostol. Era doar profesor de filosofie şi cu târnăcopul adevărului a sfărâmat orice idol al minciunii care stătea împotriva adevărului – chiar şi atunci când închinătorii erau de ai săi.

Așa a fost chestiunea falselor manuscrise Zelena Hora și Kralové Dvur, pe cari compatrioții săi șovini se străduiau cu orice preț să le înalțe împotriva culturii teutonice a Niebelugenlied-ului – iar mai târziu își câștigă reputație unanim recunoscută tot ca apostol al adevărului în chestiunea plăsmuirii așa ziselor comploturi croato-sârbe dela Belgrad.

Dar cu același târnăcop al adevărului a izbit cu necruțare până ce a prăvălit în ruină și minciuna habsburgică a Austro-Ungariei.

În 1891 intră ca deputat în viața politică. Fondează în 1900 partidul progresist cu organul „Ceas" (Timpul).

Izbucnirea războiului îl găsește deputat. Trecu în Italia, de acolo la Paris, unde câștigă pe Briand pentru cauza Neamului său și face să se treacă în programul diplomatic al Antantei și desmembrarea monstrului austriac. Întemeiază acì la Paris împreună cu Ed. Beneș, consiliul național cehoslovac. Trecu în Londra unde este numit profesor la Kings-College. Zi și noapte lucrează pentru crearea unei atmosfere de înțelegere a cauzei cehe. În Mai 1917 părăsește Londra și pleacă în Rusia, zăbovind și la Iași. Stoarce țarului un ucaz de recunoaștere a armatei statului cehoslovac, inexistent aiurea decât în inima lui Massaryk. Adună pe cehii prizonieri din Rusia și de pe alte fronturi, înjghebează o armată de 40.000 soldați, o îmbarcă într'un tren și după 17 zile de drum ajunge peste Siberia în Japonia. Ca în legendă face ocolul pământului ca să-și recucerească țara inexistentă de 500 de ani. Pe când sosește în America și i se prezintă lui Wilson, avea acolo deja o armată de 180.000 de oameni. Cele 14 „ponturi" erau redactate și date în vileag. Massaryk câștigă pe Wilson cu atâta putere, încât „ponturile" sunt retrase și lansate în noua redactare ce cuprindea acum existența Cehoslovaciei și inexistența Austro-Ungariei. În ziua de 18 Oct. 1918 Massaryk semnează la Washington declarația de independență a noului său stat – în timp ce cei de acasă îl declară președinte; în această calitate pășește câteva săptămâni mai târziu pe pământul liber al Patriei sale al cărei arhanghel liberator i-a fost el – și-i va rămâne ocrotitor viu atâta vreme cât va bate o inimă de cehoslovac.

Așa s'a făcut Thomas G. Massaryk tuturor toate, pentruca din toate să-și alcătuiască sieși și neamului său iarăși patrie liberă.

Ceholovacia de azi este capodopera de abilitate politică a lui Th. G. Massaryk. Istoria nu cunoaște până acum un alt ctitor de țară asemenea lui. A crezut neșovăelnic în existența adevărului imanent. Și – după cuvântul lui Iisus – adevărul a eliberat neamul cehoslovac.

A crezut în nemurire – nemurire-a dobândit.

Preotul FL. MUREȘANU

CÂNTEC

Trec norii grei
Trec norii suri
Ca niște smei
Înspre păduri.

Plâng norii reci
Plâng norii suri
Peste poteci
Peste păduri...!

. . . .

Dece-or fi plâns
Toți norii grei?
Au foc de stâns
Ca ochii mei?

I. V. SPIRIDON

BELȘUG

In toamna asta drumurile toate
Leagănă câmpiile pe roate,
In hambare stropi de aur plouă:
Orice casă are pâine nouă.

Grădinile se'nchină de-atâta rod pe ram
Natura 'ntreagă seamănă cu 'n hram,
In care grâul tot și sângele din vie
Pământul Ți-l aduce jertfă Ție.

Tu ne apari, Părinte, în tot acest belșug
Cum Te-arătai pe vremuri în flacăra din rug,
Invață-ne să nu știm ce-i lipsa și căința,
Să biruim ispita, să ne'ntărim credința.

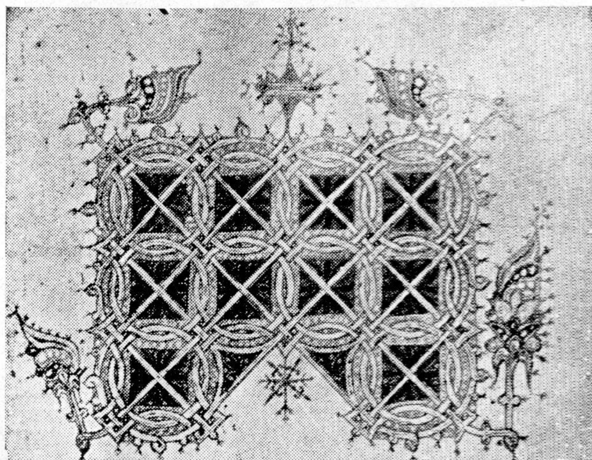
Orice pas al nostru, Doamne, ni-l veghiază
Sufletele noastre ni le aibi în pază,
Ca la judecata ce-o vei face'n veci
Toate cu'ndurare la dreapta să le treci.

EMIL ZEGREANU

CARTEA BUNĂ

PRIETENUL NOSTRU CEL BUN

Vignetă din Evangheliarul dela Homor

Suntem recunoscători artei, căci ea ridică umanitatea noastră pe planul suprem. Nu ne interesează dacă e „artă cu tendință" ori „artă pentru artă." Îi cerem numai atât: să ne inobileze. Să ne inalțe din „văile" vieții pe piscurile însorite ale omeniei.

Cu arta aceasta suntem prieteni, intrucât ea este pură inspirație dela Creatorul a tot ce e frumos.

Dar mai este și o altă artă. O prerogativă a lui Satan „care se preface în înger de lumină."

Arta aceastălaltă ascunde sub faldurii ei imperiali fiola de otravă a pornografiei. Se scuză că o prezintă... frumos. De sigur, ce poate fi mai „frumos" decât „nudul?" Ce poate fi mai „de spirit" decât „gluma galantă?" Mai „bărbătesc" decât înjurătura? Mai la „modă" decât „cuvintele cu două înțelesuri?" Mai „eroic" decât titlul de carte ori de articol care să stârnească din culcuș instinctele josnice? Mai „civilizat" decât ceaiurile, sindrofiile, rendez-vous-urile în care toate se petrec „decoltat?" Mai asemănător cu mărul Evei decât cartea pe care eleva ori elevul o citește cu voluptate pe furiș, în locuri dosnice? Decât piesa care se dă „numai pentru domni și doamne?" Sau decât reclama colorată a nu știu căror ciorapi de mătasă? Ca să nu mai vorbim de uriașa propagandă pe calea scrisului, în foileton, în foiță, în fascicol sau cum voiți servită pilula de germeni din care vor răsări: criminali, sensuali, sadici, învertiți și tot felul de pripiți în a face dovadă maturității răului.

Și când ne gândim că toată otrava aceasta scursă pe canalul „artei" și „tehnicei", se îndreaptă, cu deosebire, spre tineret! Dovadă: fulminanta „precocitate" în materie, a unor elevi de liceu! Un vestit grădinar mi-a spus că merele viermănoase poartă viermele din floare. Otrăvitorii de suflete, distrugătorii nației, își pun ouăle stricăciunii lor, fără să bage nimeni de seamă, în floarea tineretului. Pentru ca să vedem..., tocmai când nădăjduim mai mult bine, vermina din merele care se „coc."

*

Statul, trebue să recunoaștem, a făcut și face foarte puțin pentru a stăvili răul.

Armata, biserica, școala, administrația, fac, nu atât ca factori constitutivi ai Statului, ceeace fac în acest domeniu. Ci anumiți oameni: pionerii, entusiaștii, idealiștii acestor așezăminte. Cari au fost și vor fi întotdeauna.

Rămân atunci pe terenul de luptă: diferite societăți culturale, științifice, de asistență etc. și... familia.

În ultimă și grea încercare: familia.

Adică mama.

*

Dacă dușmanul care otrăvește sufletul copilului, al tânărului, este cartea și publicația rea, – prietenul care-i rămâne credincios toată viața, zidindu-l, crescându-l, mângâindu-l și îmbogățindu-l e cartea și publicația bună. Lupta împotriva

Evangheliar slavon 1436, argint polit cu aur

pornografiei este, în esenţă, circulaţia cărţii bune, a chipurilor şi filmului ales.

Cartea bună face minuni. Precum cea rea face dezastre.

Am cunoscut un cioban în „Scrioeştea“ lui Mihai Viteazu. Un om simplu ca şi oile pe care le păstorea. Dar cine ar fi crezut că omul acesta pleca în fiecare zi cu turma lui având în traista de merinde una sau două cărţi dela biblioteca din sat a Căminului Cultural? Şi cine îmi dă crezare că, cercetând registrele bibliotecii aceleia, am găsit că în patru ani, ciobanul nostru era trecut cu peste şapte sute de cărţi pe care le citise? Şi mai ales ceeace vreau să spun, omul acesta simplu, era cel mai bun om din sat: adevăratul om de omenie!

La Grozăştii Bacăului am cunoscut un gospodar care a isbutit să facă, în sat, o gospodărie model: un adevărat colţ de rai pe pământ. Ca în ţările din poveşti. Şi aceasta, după însăşi mărturisirea lui, datorită cărţii bune pe care o citea la biblioteca aşezământului cultural din sat.

La Noua Suliţă, între lucrătorii C. F. R., lucrează cu sufletul lui entuziast, un tânăr inginer. Au citit dela 1930 până azi, fiecare mecanic şi lucrător, între 30 şi 150 de cărţi pe an.

Am fost emoţionat descoperind că paznicul de noapte a citit în 1933, nu mai puţin de 120 de cărţi! Nu voesc să dau cifre mai ample... ca să nu rămânem de ruşine... „noi intelectualii“ care... am făcut o ispravă mare dacă am citit o carte pe săptămână!

Mai este însă o carte. De care n'am pomenit. E cartea pe care Vlahuţă o numea „Cartea de temelie a poporului.“ Iar Pestalozzi îi zicea, pur şi simplu, „Cartea.“ Şi noi, aceia dintre noi, cari o purtăm la inimă, îi spunem cu numele ei de totdeauna „Cartea Cărţilor.“

Ei, da, noi îndrăznim, a o pune în linia întâi de bătaie în problema care ne preocupă. Nu ne speriem de cei care ne râd în faţă, scoţându-ne înainte „pornografia“ din Vechiul Testament. Căci numai cei cari nu cunosc „economia“ Scripturii pot vedea în ea altă ceva decât a fost rostuit să fie pe vecie. „Vechiul Testament“ este oglinda de cristal pur care nu măguleşte „omul.“ Îl arată aşa cum a fost, este şi va fi din „firea“ lui. Cei cari atacă mai mult Vechiul Testament sunt cei cari se văd aievea în el şi sar în sus că sunt descoperiţi! „Noul Testament“ este oglinda omului celui nou, a omului duhovnicesc. Şi unul şi altul ne pun în faţă: păcatul şi pe Mântuitorul.

Sub raportul acesta, cum nu putem numi „pornografie“ ceeace fac doctorii pentru vindecarea anumitor boale „indecente“, tot aşa nu poate fi pornografie oglinda ce ne-au lăsat-o „sfinţii oameni cari au vorbit din partea lui Dumnezeu mânaţi de duhul sfânt“ (Ap. Petru, II, 1, 21), ca să se vadă ce sunt şi să dorească a fi ce vrea Domnul să fie ei.

Cartea Cărţilor este prin esenţă cartea bună. Cartea transformatoare de viaţă. Nu există a altă carte care să fi schimbat pe omul din fire – în om de duh!

Moş Bucur, Patriarhul dela Răşinari, este un vechiu cititor al Bibliei. Şi are o gospodărie ca din basm. În special o grădină fără egal.

— Moş Bucure, i-am zis când m'am oprit în raiul acela binecuvântat al lui, a cui este grădina asta?

— Grădina este a lui Dumnezeu şi Moş Bucur este argatul Domnului.

Cartea Cărţilor transformă egoismul cel prilejuitor – de mii şi milioane de ori – de lăcomie şi pierzare. Un biciclist, care a colindat mult ţara, şi care este un adept al Bibliei, mărturisea că n'a fost om mai păcătos, mai hrăpăreţ ca dânsul până a cunoscut adevărul. Acum când trece pe lângă o holdă minunată, pe lângă un parc cu flori, are setimentul fericitor, că toate-s ale lui numai privind frumuseţea lor. Omul dospit cu aluat evanghelic nu mai este un „poseda.“ al lucrurilor, ci el le posedă numai bucurându-se ca de orice aparţine lui Dumnezeu.

Un factor poştal îşi pierduse casele din pricina tutunului şi beţiei. Apoi şi-a pierdut şi slujba. Evanghelia a făcut însă o lucrare minunată tocmai când era mai nenorocit. Ca şi lui Iov, Dumnezeu i-a dat îndoit din clipa când s'a încredinţat ce este şi ce-i place Domnului să fie. Şi acum cu banii de tutun abonează cărţi şi foi bune pentru oameni săraci şi dornici de lumină.

Într'un sat cârciumarul ajungând la cunoaş-

Călugăriţe la răsboiul de ţesut

terea Evangheliei lasă cârciuma dăpă 20 de ani, mărturisind preotului că ajunge cât a slujit diavolului și face din localul cârciumii un cămin în care se vestește azi Cartea Cărților!

O femeie suferind 15 ani de zile din partea unui bărbat bețiv care n'a adus niciodată un ban în casă, dar și-a terorizat necontenit femeia și copiii, a avut răbdarea sfântă de a duce casa cu munca ei și cu credința ei. Rugăciunea și Evanghelia i-a dat această unică putere. Și după 15 ani l-a câștigat. Azi este cu desăvârșire alt om.

Aș putea sporì cu miile cazurile de convertire. Din oameni netrebnici pentru familie și societate, Cartea aceasta a făcut oameni volnici, oameni noi.

Credem că nici o carte nu zugrăvește mai sesizat păcatul împotriva căruia trebuesc mobilizate toate puterile bune și leacul radical.

Omul înoit „în cele dinăuntru ale sale“ de puterile Cărții acesteia unice, va lupta cu folos contra valului de slovă otrăvită și de imagine pângărită.

Pe'nserate

I. GR. OPRIȘAN

PSIHOLOGIE PENTRU TOȚI

CONFIDENȚELE

La Fontaine, care nu a fost numai un celebru scriitor francez, ci și un fin observator și psiholog, descrie într'o poezie, cât este de greu unei femei să păstreze un secret; dar el mai adaogă că cunoaște foarte mulți bărbați, cari sub acest raport, se arată femei.

Curioasă

Cei mai mulți din oameni simt necesitatea de a se confia și după ce au făcut-o, simt mare ușurare sufletească. Este însă foarte adevărat, că rari sunt oamenii sau mai bine zis prietenii, cărora le poți exprima toată gândirea ta, tot secretul inimii tale și de aceea foarte mulți fac tainele cu oarecare rezerve.

În afără de preoți și medici, cari sunt adevărații duhovnici sufletești, se găsesc persoane chiar puțin calificate, cari primesc taine. Nu rareori aflăm că un servitor cunoaște secretele stăpânilor mai bine decât amicii sau rudele acestor stăpâni.

Dacă în tragediile din teatrele antice, doicele erau cele mai de seamă confidente, astăzi așa zisele ghicitoare în cafea sau cărți de joc, primese secretele. Privind în mâna cuiva și spunându-i prin întâmplare o particularitate sau un eveniment, faptul lovește imaginația, iar persoana interesată își spune: „Dacă a văzut sau cunoaște lucrul acesta, atunci trebuie să vadă și să știe și restul“, deci nu mai ascunde nimic.

A se confia este, precum am spus mai sus, ceva omenesc, normal. Cel mai echilibrat individ simte necesitatea confidenței. Un literat transpune de obiceiu încrederea în opera sa, un om religios se confiază lui Dumnezeu, copilul păpușei sale, vânătorul ajunge să se confieze chiar câinelui său etc.

Cei mai mulți cari se confiază, o fac cu

rezervă: „Vă spun aceasta, dar Vă rog să nu o comunicați altuia". Această recomandare constitue pentru unii chiar un îndemn de a difuza cât mai mult și mai repede secretul primit.

Fiecare din noi are grădina sa secretă. Dacă câteodată poarta acestei grădini rămâne închisă, nu este fiindcă nu sunt lucruri prea frumoase de văzut, ci fiindcă individului îi este teamă fie de indiferența curiosului, fie de lipsa unei înțelegeri.

Se întâmplă uneori, că atunci când cineva nu găsește in apropierea sa vre-o persoană pe care să-o stimeze într'atâta, încât să-i confieze secretul sau gândirea ascunsă, să se spovedească unei persoane pe care o întâlnește la întâmplare și pe care știe că nu o va mai vedea.

Revărsarea torentului de confidențe în acest din urmă caz permite să se vadă nu atâta elanul simpatiei față de persoana căreia se adresează mărturisirea, cât necesitatea de a exterioriza bucuriile sau grijile înmagazinate de multă vreme în fundul sufletului.

Dorința de a face confidențe corespunde, precum am spus, ușurării greutății ce apasă sufletul individului respectiv. Persoana care o primește se simte la rândul său cu atât mai mulțumită, cu cât confidența vine de la o persoană mai sus pusă. Sunt însă persoane foarte stimate, cari într'un moment de iritare sau de depresiune fac confidențe pe care le regretă mai târziu. Ele nu uită greșala comisă și ajung uneori să poarte ură contra persoanei care a primit confidența.

Se mai găsesc apoi limbuți, cari confiază — zic ei — un „secret" cunoscut de altfel de toți și cum ei doresc ca acest secret să fie cât mai mult răspândit, nu se jenează se acuze tocmai pe acel ce a păstrat cea mai mare discreție.

Dacă este într'adevăr un privilegiu să primești o confidență, (fapt de altfel puțin râvnit, căci asumă o responsabilitate), trebuie să observ că este bine să se accepte aceste confidențe cu toată seriozitatea. Prin această accepție se ușurează sufletul individului, iar lacrimile pe care uneori le varsă, dovedesc tocmai binefacerile acestei derivații psihice, acestei descărcări și liberări sufletești.

Se spune că a voi să uiți un necaz este a te gândi și mai mult la el, iar vorbind mereu de el îl întreții și mai mult în spirit. Totuși când un preot sau medic primește o astfel de confidență trebuie să ajute individului respectiv să-și golească cât mai bine paharul suferinței sau grijilor sale.

Din mulțimea faptelor istorice, politice, criminale, etc. este foarte mică proporția acelora, ce au rămas secrete. Acele ce se mai privesc ca enigme, sunt datorite de obiceiu unei întâmplări (fie că un incendiu a distrus cele scrise, fie că a murit autorul lor, etc.).

După marele războiu am rămas cu toții uimiți de cantitatea mare de memorii a acelor ce au cunoscut împrejurările în care s'a declarat și înfăptuit acest războiu. S'a simțit deci necesitatea din partea atâtor personagii să desvăluie chestiuni, cari au constituit odinioară secrete pentru public.

Necesitatea de a face confidențe este așa de naturală, încât pentru satisfacerea vanității și orgoliului lor, pentru a atrage atenția asupra lor, sau pentru a-și da importanță, unele persoane fac chiar falșe confidențe.

Negreșit că starea acestor persoane este tot pe atât de puțin normală, pe cât și de periculoasă.

Sunt rari oamenii ce-și pot păstra secretul faptelor lor până la moarte.

Alături de unii criminali ce nu-și confiază secretul nici intimilor lor, sunt alții care-l spun vre-unui necunoscut (cu care nu se vor mai întâlni) sau tovarășului cu care-și împart traiul în închisoare.

În domeniul psihologiei patologice găsim neurastenici și ipohondriaci dornici de confidențe. Unii din demenții persecutați au aerul că se confiază lor înșiși. Dar acest domeniu este prea vast și complex pentru ca să-l putem aborda în aceste rânduri.

Dr. G. PREDA

Promenadă

SE ÎNCLINĂ STEJARII...

Rabindranath Tagore pe patul morții

Rabindranath Tagore

Posesorul premiului Nobel, poetul-filosof indian cu renume, Rabindranath Tagore, s'a îmbolnăvit grav. Având-se în vedere vârsta înaintată a poetului – el este în etate de 76 ani – boala lui inspiră legitimă îngrijorare.

Aceasta este dureroasa știre pe care o împrăștie ziarele în toate părțile lumii.

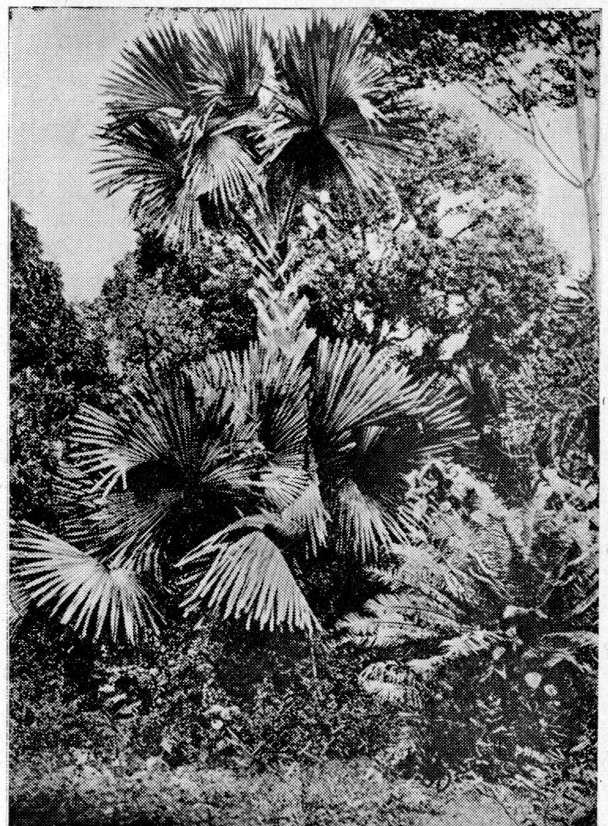
Rabindranath Tagore nu este numai cel mai mare poet indian al timpului nostru, ci el este și singurul reprezentant al literaturii indice, care se bucură de foarte multă apreciere și în țările apusului. El s'a născut în anul 1861 în Bengalia și este descendentul uneia dintre cele mai distinse familii ale țării sale.

Căpetenia familiei, maharadjahul Sir Iotindra Mohun Tagore, mort nu de mult, a deținut în Indii o situație politică proeminentă, și mai mulți membrii ai casei Tagore – așa între alții și tatăl poetului – au fost venerați de către popor ca niște sfinți.

Încă de timpuriu s'a dedicat Tagore artei poetice: primul său volum de poezii și l-a editat la vârsta de patrusprezece ani. În anul 1878 a plecat la Londra, unde și-a desăvârșit studiile sale universitare. După reîntoarcerea sa în Indii, s'a așezat mai întâi la Calcutta. La etatea de douăzeci și patru ani a preluat proprietățile tatălui său, ca apoi să se dedice cu totul aptitudinilor sale poetice și ideilor sale filozofice. Tagore a scris până acum vre-o treizeci lucrări poetice și douăzeci și opt lucrări în proză – toate în limba bengalică. Aliajul adânc al conținutului său poetic cu natura, precum și fineța mistic-spirituală a versurilor sale, au provocat pretutindeni cea mai puternică rezonanță. Tagore și-a tradus personal o parte din lucrările sale în limba engleză, însă mai târziu aproape toate operile sale au apărut traduse în mai toate limbile lumii. „Grădinarul", o colecție de poeme încărcate cu duhul iubirii; „Jertfa cântecului", niște psalmi cu nuanțarea bucuriei de viață; „Spre lună plină", „Casă și cămin", „Sadhana", nuvela „Gora", aparțin celor mai cunoscute opere ale lui Rabindranath Tagore.

*

Prețuirea, de care se bucura Tagore și în țările apusului, și-a primit expresia concretă prin laurearea lui cu premiul Nobel pentru literatură pe anul 1913. În anul 1915 a fost ridicat la rangul de baron englez, dar în anul

Peisaj indic

1919 Tagore a renunţat la această distincţiune. Tagore a condus la Santiniketan din Bengalia o şcoală, înfiinţată de el, unde se făcea educaţia tineretului asupra artei şi înţelepciunei vieţii. În anii precedenţi, poetul-filozof a vizitat adesea capitalele mai de seamă ale Europei. Şi astfel l-am întâlnit în anul 1926 la Roma, unde a ţinut o serie de conferinţe. În aducerile aminte îmi stărue şi acum figura lui blândă de profet...

CORIOLAN BĂRBAT

Dumnezeu şi sufletul în poezia contimporană

N. DAVIDESCU

Sunt scriitori cari pe câmpul inspiraţiei se mişcă într'o libertate de gândire care revoltă nu numai pe un bun credincios, dar şi pe orice om cu bun simţ. Din o asfel de serie face parţial parte şi poetul N. Davidescu (născ. 1888) prin poeziile: *Prima verba* şi *Cu senior Cristos de vorbă* ...A greşit mai mult Dumnezeu decât noi, fiindcă ne-a scos din paradis?.. A fost Iisus un rău sfătuitor, un rău tovarăş al omului? Ne împiedecă „splendoarea fericirilor promise" de El, să „culegem fericirea din viaţă"? Sau duce Evanghelia Lui pe om la desnădejde?

Ciudată cugetare... Cu atât mai mult cu cât poetul nu se înscrie în oastea scriitorilor fără Dumnezeu şi fără suflet. Opera lui poetică ne îmbie destule dovezi că el e credincios şi încă creştin. De pildă în *Excelsior* sufletul poetului este asemănat cu un vultur care se înalţă în infinit, — „mai sus ca parfumul, mai sus ca dorinţa" — mânat de „doru-i divin de repaos." În *Psalm* poetul oferă lui Dumnezeu Stăpânul, ca jertfă purceasă dintr'o inimă bună, o floare. În *Stanţe* ne îndeamnă să ne înălţăm dorurile sufletului şi să ne desfăşurăm viaţa din interior în afară şi s'o aruncăm în braţele zefirilor:

Caută să poţi dar, singur să te urci până la tine
Şi din tine să-ţi iei sborul în afară, către rândurile
Unde Dumnezeu cu sine peste rău şi peste bine
Îşi trăeşte 'n fiecare din fâpturile lui gândurile.

Poetul mărturiseşte că Dumnezeu îşi plimbă fiinţa prin natură, — iar sufletul este o ţară stranie în care cresc buchete de lotus ceresc sub care aflăm broaşte râioase şi şerpi veninoşi *(De profundis)*. Se reflectă aci gândirea evanghelică: Din suflet ies gândurile rele?.. În orice caz, lumea e stăpânită de puterea Duhului atotputernic şi nemărginit:

Iar deasupra lumii noastre, aşezat pe stâlpi de îngeri,
Ca o veşnică mireasmă răspândită 'n infinit
Stăpâneşte majestatea duhului nestăpânit.

(Drumul nostru înainte).

În ciclul de poeme *Iudeia*, af ăm o viziune poetică uneori foarte subiectivă asupra momentelor esenţiale din Biblie, asemănate şi armonizate cu momentele principale din evoluţia preistorică şi antică a omului. Scos din rai, omul trăeşte în caverne; treptat-treptat se trezeşte la lumină. Descopere cortul, focul, haina şi dă slavă lui Dumnezeu:

Tată
Mărire Ţie,
Pentru-a pământului avuţie
Şi pentru mintea noastră bogată.

(La focul izbânzei).

Serii de profeţi aduc tablele poruncilor sacre şi predică voia lui Dumnezeu *(Trimisul lui Dumnezeu, Stăpânitorul)*; vestesc pe Mesia *(Cântec de slavă)*. Vine Mântuitorul; toată înfăţişarea şi învăţătura Lui este o taină *(Arătare)*; trimite apostolii la propoveduire, chiamă oamenii la pocăinţă, samănă sămânţa cuvântului divin şi vesteşte cântece noi:

Minţile noastre-atunci, înflăcărate
Ţi-au prefăcut într'un cuptor de pâine dumnezeiască
Pântecele;
Gura 'ntr'un potir de vin.

Astfel se zideşte *Templul* cugetării. — Cuvântul stăpâneşte întreg pământul:

În el am ascuns un Dumnezeu
Făcut din tot ce e mai bun în noi;
E zămislit din dragoste şi din credinţă,
Din milă şi din umilinţă,
Şi-apoi,
Ai lui îngeri
Sânt zâmbetele noastre sau ale noastre plângeri.

Toate făpturile reprezintă pe Dumnezeu, ascuns după ele ca după o perdea *(Strigător în pustiu)*. Tot ce ne încunjură manifestă aspiraţiile şi puterile omului. Fiinţa lui „trăeşte vastă ca un Dumnezeu" *(Cântecul omului)*.

Ce vrea să spună poetul în toate acestea: este omul atotputernicul lumii, sau Dumnezeu? E Dumnezeu imanent lumii sau transcendent? Poate şi una şi alta. În condeiul lui Davidescu întâlnim la tot pasul cuvintele: infinitul, eternul, viaţa, sufletul, Dumnezeu; totuşi are destule ieşiri blasfemice în contra adevărului religios creştin, probabil de dragul efectului artistic. Deşi e nelămurit cu privire la credinţa în nemurirea sufletului, totuşi crede în Dumnezeu, dela care aşteaptă iertarea pă-

catelor și tot binele, după cum se spovedește atât de mișcător în frumoasa lui *Rugăciune:*

Sunt dureros de singur și de strivit; părinte,
Un semn că nu ești numai o ploaie de cuvinte
Trimite-mi din albastru, ca mâna ce cândva
Trimis-a peste jidovi temutul Iehovah,
Și fă să simt suflarea ta caldă de 'ndurare
Cum simte spicul raza puternicului soare.
Cuvântul tău să fie răcoritorul vânt,
Și ploaie peste brazdă să fie-al tău cuvânt
Menit să se reverse și-adânc să mi se sape
Ca văile săpate de curgătoare ape,
Prin inima-mi bătută de vântul nopților,
Făcând din ea, cu timpul, dumnezeesc ogor.

Eu știu c'odinioară trimișii tăi, profeții,
Vesteau că 'n bunătatea-ți edenică drumeții
Însângerați sfârși-vor să-și afle adăpost;

Eu sunt însângeratul drumeț lipsit de rost.

Sandalele, toiagul și hainele-mi sunt rupte
De-atât amar de umblet pe drumuri ne 'ntrerupte
De nici un punct de reazăm în lungul lor pustiu;
Arată-mi-te-odată că ești etern și viu
Și, după cum de-apururi ai desfăcut din cortul
Întunecos al nopții, blond, soarele cu tortul
De raze luminoase prin negrele-adâncimi,
Așa desfă-mă, Doamne, din multele micimi,
Și ochiul tău asupra mea să se 'ndrepteze
Ca robul tău să poată cinstit să te urmeze;
Și cum înlături pâcla atâtor dimineți
Ca soarele să-și verse viața 'ntre vieți,
Înlătură păcatul și multa mea prihană,
Deosebind neghina netrebnică de mană,
Și 'n inima-mi flămândă de tine să citești
Printre păcate dorul de ochi dumnezeești.

CORNELIU MOLDOVANU

Corneliu Moldovanu (născ. 1883) merge cu gândirea pe făgaș tradițional. În concepția lui poetică omul — *Homo* — este

Un vis trezit ca să adoarmă iarăși;
O taină care vrea să se deslege;
Un gând ce-a isbutit să se inchege.

Moartea este un mister și o putere *(Imn morței).* Știința stăpânită de *Sacra fames* a cunoașterii reduce sufletul la atom și toată viața la combinațiunile chimice ale materiei. Ocolește taina Dumnezeirii; față de aceasta e mută, seacă și păgână:

Privirea științei se luptă 'n zadar:
Mereu ocolind divinul mister
Nu vede cărarea ce duce la cer.

Știința e mută, păgână, sterilă;
Pe veci inchinată-adevărului mort,
Prin culmi ideale pătrunde cu silă
Cu formule-alungă din zări infinitul,
Așează chimie in suflet de om.
La cifre reduce planeții, zenitul,
Vecia la *clipă* — al vremii atom...

Universul bătrân însă merge înainte; dar care este ultima țintă și de unde purcede mișcarea?

Din care limanuri — spre care hotare?

Nu știe nimeni. Știm numai atâta că omul este oaspe vremelnic la masa durerii.

Dacă aci poetul nu-și spovedește credința lui despre suflet și Dumnezeu, întâlnim alte poezii în cari vorbește mereu despre rugăciune și puterea ei. *Boierul* seara se roagă smerit sub icoane, din Psaltire. Mihai Viteazul *Trecând Carpații,* cu o presimțire amară în gând, își oprește calul pe culme și poruncește un popas de rugăciune. — În vreme de *Secetă* un biet moșneag înalță ochii către Dumnezeu și se roagă smerit să ne mântuiască de rău. Viața și ospețele orașului nu dau poetului fericirea și liniștea. De aceea se îndreaptă spre culmi de lumină și spre zări albastre, cântându-și „în suflet o rugă senină" *(Psalm).* Altă *Rugă* face el când își exprimă dorința de a nu fi vândut nimicirii. Sufletul lui e pașnic și plin de lumină, ca și a celor ce se roagă în biserică deplin încredințați că rugăciunea lor e primită *(În sufletul meu...)*

Capodopera religioasă a lui C. Moldovanu, este: *Cetatea Soarelui.* E secetă; cetatea, o nouă Sodomă, organizează o procesiune ce curge în alai bogat, vesel și solemn; cu opriri pe la răspântii și cu rugăciuni pentru ploaie. Dar rugăciunile orășenilor nu sunt primite, fiindcă li moartă credința; arșița crește, mânia cerească continuă. E foamete 'n țară și durere. — La sat însă credința e vie în suflete. În jurul unei biserici bătrâne și în fața unui preot ce slujește 'n odăjdii sărace, poporul jelește, suspină, îngenunchiază și se roagă din adâncul sufletului:

Țăranii ascultă al rugii mister
Cătând cu obidă și spaimă la cer;
Și 'n spuza fierbinte genunchii și-i frâng,
„Îndură-te, Doamne, de cei care plâng!..

Ruga e fierbinte, mereu repetată și dusă pe aripile credinței la cer:

Căci pururi credința străbate 'n mister,
Cărarea ce duce din inimi la cer...

Credința și rugăciunea erau vii în suflete; puterea lor mișcă stihiile lumii și naște minunea:

E-atâta dorință și-atâta 'ndurare,
Pe buza uscată, cerând indurare,
În inimi sbucnește atâta credință,
Că arde 'n nădejde întreaga ființă;
Sămânță de foc nesecat se trezește
Din fosforul minții, și-ascunsă țâșnește
— Atom de obuz ce 'n tării se distinde —
Și somnul albastrelor fulgere-aprinde...
Credința, vrăjind a văzduhului vamă,
Zăvoarele ploilor reci le sfărâmă,
Pe umeri de vânturi porunca și-o plimbă,
Și drumul pribegilor nouri il schimbă;

Iar suflul fierbinte, jertfit rugăciunii
Când sufletul crede 'n isbânda minunii,
Se 'nalță 'n văzduhuri, se 'nfige 'n senin,
Se 'mbină cu nouri de mană ce vin,
Și oprindu-le mersul c'un strop fermecat, —
Paharu 'ndurării revarsă bogat...

. . . .

Și plouă...

La astfel de versuri este de prisos orice alt comentar și orice îndoială asupra credinței poetului.

ION BUZDUGAN

Poetul basarabean Ion Buzdugan (născut în 1889), are mai multe poezii străbătute de lumina credinței și de fiorul sentimentului religios. Citām ca model: *Spre Cetatea Lui*, în care viața omului este înfățișată ca o călătorie a sufletului spre cetatea lui Dumnezeu:

Doamne, pasul meu, prin lume,
Încotro mi-l porți:
Spre ce țară fără nume,
Cu lacăt la porți?

Pe-acest drum, întortochiat,
De păcat și ură:
Îl cunosc, am mai umblat,
Plin de praf și zgură.

Unde-i steaua călăuză
Rătăcirii mele,
În aceste nopți de spuză,
Nopți fără de stele?...

Știu că mă privești din prag,
Mă aștepți la poartă,
Către tine biet pribeag,
Sufletul mă moartă!...

Șovăind pe drumul lung,
Umbra mea s'avântă:
Doamne, când o să-ți ajung
La Cetatea sfântă?..

Drumul spre Dumnezeu trece prin praful păcatelor. Steaua călăuză a omului pe pământ este biserica. Clopotele ei ne chiamă la denii și slujbe sfinte. Preoții ei duhovnici ne curăță trupul și ne desleagă sufletul de păcate scăldându-l în misterul spovedaniei. Astfel pregătiți, cu sufletul luminat, așteptăm Paștile și ascultăm cântarea: Hristos a înviat din morți.

Taina primăverii și taina morții și învierii Domnului transfigurează în fiecare an sufletele credincioșilor și le garantează nemurirea.

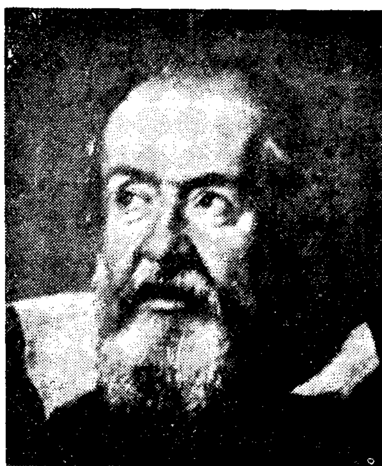
În orice primăvară, în mine moare un Crist:

Dar din mormântul tainic al sufletului meu
Nemuritor și vecinic învie-un Dumnezeu!..

Poezie religioasă izvorîtă din credința noastră ortodoxă.

IL. V. FELEA

GALILEO GALILEI

Galileo Galilei

Fără cinci ani trei secole s'au scurs în noianul vremii dela moartea aceluia, care urmărit și hărțuit de faimoșii judecători ai inchiziției romane, înfruntând moartea, a avut curajul să exprime nemuritoarele cuvinte: „Eppure si muove", — susținând cu tărie, că pământul se mișcă în jurul soarelui.

Azi ni se pare ceva paradoxal, că a putut să existe un timp, când unul din cei mai mari și productivi pioneri ai cercetărilor naturaliste, Galileo Galilei, a scăpat ca prin urechea acului, de o moarte sigură, prelungită prin toată gama chinurilor născocite de mințile superstițioase ale evului mediu.

Născut la 18 Februarie 1564 în Pisa — în ziua morții celui mai mare artist ai tuturor timpurilor, Michel Angelo — ca fiul unui postovar înstărit — a avut parte de o educație îngrijită.

La vârsta de 17 ani, fiind odată în Catedrala din Pisa și admirând măreția candelabrului, privind cu atenție oscilațiunile lui, stabili legile pendulului. Studierea lui Arhimede și a greutăților specifice a corpurilor, aduse cu sine, că la 1586, la etatea de 22 de ani, construì prima balanță hidrostatică, scriind și un mic tratat despre aceasta.

În 1589, obținu catedra de matematici la Universitatea din Pisa, descoperind legea căderii libere a corpurilor. Din cauza opoziției ce făcu aderenților filosofiei lui Aristotel, cari căutaseră să monopolizeze știința pe seama lor, cât și din invidia acelora față de cercetările sale încununate de succes, atrăgându-și ura lor, se văzu silit după o bogată activitate științifică să părăsească Pisa, sta-

bilindu-se iarăşi la Florenţa. La 1592 este invitat să ocupe catedra de matematică la Padua. Aci descoperì termometrul şi a studiat mişcările corpurilor cereşti.

Conflictul dintre el şi aderenţii filosofiei aristotelice deveni şi mai acut după anul 1609, când, auzind că olandezul Hans Lippersheym din Middelburgh a inventat o lunetă, îşi construì şi el una. Cu ajutorul ei decoperì munţii lunei şi văzu, că aşa numita „Cale a Laptelui", se compune din o mulţime de steluţe mici. Dar cea mai capitală descoperire o făcu în noaptea de 7 Ianuarie 1610, descoperind sateliţii lui Iupiter şi inelul lui Saturn. Concepţia heliocentrică a lui Copernic îşi găsise pe cel mai mare propagator în savantul dela Padua. În Florenţa — mai târziu — ajunge la convingerea că planetele nu au o lumină proprie şi că Venus şi Marte se învârtesc în jurul soarelui.

În anul 1614 iezuitul Caccini îl atacă în public, depe amvonul bisericii sale, iar un an mai târziu, alt iezuit, Pater-ul Lorini, îl denunţă judecătoriei inchiziţionale din Roma.

La 25 Februarie 1616 se ţinu primul proces în faţa tribunalului papal. Galilei obţinu un certificat în care se spulberau toate acuzaţiunile false şi se 'ntoarse la Florenţa, dedicându-se cu totul cercetărilor sale ştiinţifice. Atacat în mod nedemn de iezuitul Grassi, îi răspunde printr'o replică intitulată „Il saggiatore". Prin argumentările sale ştiinţifice dezarmase pe un iezuit, dar îşi aprinse ura tuturor celorlalţi iezuiţi. Fiind din nou acuzat la Roma, se pornì un nou proces contra lui la tribunalul inchisitorial. Cu inima îndurerată, bătrân, bolnav şi deprimat sufleteşte, plecă spre locul judecăţii. Din 12 April până în 21 Iunie, a fost interogat de nenumărate ori. Exasperat, în 22 Iunie 1633 fu silit să renege în public învăţăturile lui Copernic. Scăpat dela moarte, bătrânul de 69 de ani a fost silit să-şi ia domiciliul forţat lângă Florenţa.

Astfel şi-a încheiat laborioasa sa vieaţă în 8 Ianuarie 1642 acela, care cu toate că din 1638 îşi pierduse lumina ochilor, a lucrat neîncetat, din „straja dimineţii şi până 'noapte". Osemintele sale trudite îşi dorm somnul de veci, din anul 1737 în Biserica Santa Croce din Florenţa.

G. STĂNESCU

CE S'A ÎNTÂMPLAT ÎN LUNA TRECUTĂ?

La noi

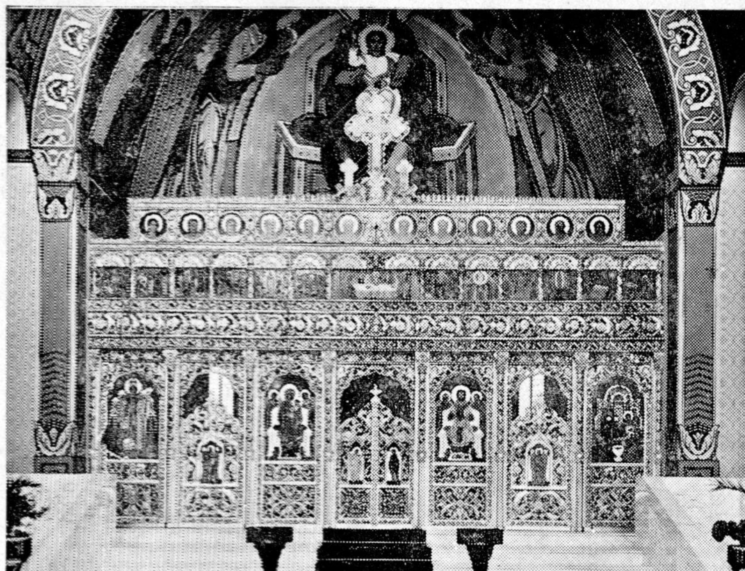
CONGRESUL „ASTREI" s'a întrunit anul acesta 12 şi 13 Sept. la Timişoara. Capitala Banatului a făcut o călduroasă primire misionarilor venerabilei societăţi culturale, intemeiate de mitropolitul Andrei Şaguna.

Congresul s'a deschis prin slujba sfintei Liturghii săvârşită în biserica ortodoxă din Iosefin de către P. S. S. Episcopul Andrei al Aradului, înconjurat de un impresionant sobor de preoţi. La slujbă au fost de faţă PP. SS. Episcopi Vasile al Caransebeşului, Nicolae al Clujului şi Nicolae al Orăzii, precum şi un foarte mare număr de congresişti.

La ora 11 s'a ţinut şedinţa solemnă a congresului. După discursul de deschidere al Dlui prof. I. Moldovan, preşedintele „Astrei", seria întreagă de cuvântători au salutat venerabila societate culturală întrunită la Timişoara.

Cuvântătorii şi-au exprimat bucuria pentru înfiinţarea regionalei bănăţene a acestei asociaţii culturale, chemată să lupte în primul rând împotriva marei primejdii a depopulării Banatului de elementul românesc.

După şedinţă congresiştii au vizitat admirabila expoziţie a Banatului economic, etnografic şi artistic, organizată de distinsul director al Muzeului timişoran, D. Ioachim Miloia.

Iconostasul bisericii ort. rom. din Timişoara (Pr. I. Imbroane), unde s'a săvârşit sf. liturghie la congresul Astrei

Biserica dela Lăpușna

La ora 2 d. m. s'a dat un banchet.

Seara congresiștii au avut prilejul să asiste la strălucita reprezentație a operei „Seara mare" de T. Brediceanu, reprezentație dată de ansamblul Operei din Cluj.

Cu acest prilej D. Tiberiu Brediceanu a fost călduros sărbătorit.

A doua zi congresul și-a continuat lucrările, dezbătând toate problemele ce i s'au prezentat prin rapoarte de către Comitetul central.

Congresul „Astrei" ținut la Timișoara a fost un congres reușit. S'a remarcat totuși lipsa nației dela sate, care avea să umple un important punct de program: Conductul etnografic. Motivul acestei lipse pare a fi fost neacordarea reducerii cerute pe C. F. R. O greșală regretabilă, care nu trebuie să se mai întâmple.

BISERICA DELA LĂPUȘNA. În 23 Septemvrie s'a săvârșit târnosirea bisericei ortodoxe de lângă Castelul Regal din Lăpușna. Biserica este veche de aproape 200 de ani. Ea a fost mutată din satul Comori, jud. Mureș, la delicata dorință a M. S. Regelui Carol II.

În această dorință regală nația românească vede cu bucurie încă un semn al indisolubilei legături dintre Maiestatea Sa și Biserica dreptmăritoare a Neamului. Și astfel, așezarea frumosului locaș de închinare în preajma Castelului dela Lăpușna echivalează cu una dintre cele mai străluci e lecții de pedagogie națională.

La praznicul sfințirii înoitului lăcaș de închinare au fost de față M. S. Regele Carol II, Marele Voevod Mihai, AA. LL. Principele de Wied și Principele Friedrich de Hohenzollern, Excelența Sa A. Mocioni, dl I. B. Popescu și alți câțiva membri ai suitei regale. Slujba târnosirii a fost săvârșită de Preasfințitul Episcop Nicolae al Clujului înconjurat de un sobor de preoți.

I. P. S. Patriarh Miron

MITROPOLITUL DIONISIE AL VARȘOVIEI LA BUCUREȘTI. Capitala Țării a avut deosebita bucurie de-a primi vizita I. P. S. Mitropolit Dionisie al Varșoviei. Căpetenia Bisericii surori din Polonia nu vine pentru întâia oară în România. Înaltul ierarh a participat și la instalarea primului Patriarh al Țării Românești. De astădată însă a venit la noi pentru a întoarce vizita făcută anul trecut de I. P. S. Patriarh Miron în Polonia.

Înaltului ierarh i s'au dat toate onorurile cuvenite. Sfântul Sinod a ținut în cinstea Lui o ședință solemnă, iar Ministerul Cultelor ca și Legația Poloniei au dat câte un banchet.

În timpul șederii Sale la București I. P. S. Sa Mitropolitul Dionisie împreună cu suita Sa a vizitat principalele așezăminte bisericești din Capitală, precum și câteva mănăstiri din jurul Bucureștilor.

LEGHEEA ȘORECANILOR. Într'un cadru deosebit de sărbătoresc s'a inaugurat la începutul lunei trecute stațiunea de odihnă a

Primirea I. P. S. S. Mitropolitului Dionisie în gara de Nord

funcționarilor și muncitorilor dela minele Șorecani: Legheea.

La solemnitate au participat P. S. S. Episcopul Nicolae al Clujului, dl Al. Vaida Voevod fost președinte de Consiliu, dl V. Pop Ministrul Industriei și Comerțului, dl M. Manoilescu fost ministru, administratorul minelor Șorecani, dl Dr. R. Ioanițescu fost ministru, dl prof. Dragoș Protopopescu dela Universitatea din Cernăuți, precum și un mare număr de alți intelectuali din toate părțile țării, ca și întreaga oaste strălucit organizată și îmbrăcată în straie naționale, a muncitorilor minelor Șorecani.

S'au rostit cu acest prilej o seamă de cuvântări, în cari i s'au adus meritate laude dlui M. Manoilescu pentru fapta românească și creștinească pe care a săvârșit-o prin inaugurarea stațiunei Legheea, menită să îmbie loc de reconfortare harnicei familii de muncitor dela minele Șorecani.

UN REFERENDUM ASUPRA PROBLEMEI JIDOVEȘTI. Ziarul „Porunca Vremii" și-a invitat cititorii să-și spună cuvântul asupra problemei jidovești în România și asupra soluțiilor pe cari le reclamă această mare problemă. A publicat până acum câteva zeci de răspunsuri dintre cele mai interesante, unele din ele fiind date de cele mai proeminente personalități ale vieții publice românești. Toate răspunsurile se unesc în constatarea, că iudaismul este o formidabilă primejdie pentru existența neamului, primejdie de care nu vom putea scăpa decât prin unirea tuturor forțelor românești cari vor trebui să ducă lupta uriașe până la victoria finală a crezului: România a Românilor.

Nichifor Crainic

Dintre răspunsurile publicate în „Porunca Vremii" — il remarcăm pe-al d-lui Nichifor Crainic. D-sa a făcut un temeinic studiu asupra problemei pe care o încadrase de altfel, mai sumar, și în principiile „Statului etnocratic" pe care le-a publicat de curând în excelenta revistă „Sfarmă peatră".

D-l Crainic constată cu dreptate, că marea vinovată care a îngăduit deslănțuirea primejdiei jidovești în România, ca și aiurea, este democrația. „Democrația — spune eminentul poet și gazetar — este pentru evrei ceeace este marea pentru rechini".

Referendum-ul „Poruncii" e în plină desfășurare. La sfârșitul lui oamenii politici vor avea putința să aleagă și să aplice măsurile necesare pentru înlăturarea primejdiei jidovești.

Numai de-ar face-o.

LOUIS MARIN. Duminecă 12 l. c., au sosit la Cluj membrii congresului internațional de antropologie și arheologie preistorică, fiind primiți cu multă simpatie de public și autorități. În fruntea oaspeților se găsia și dl Louis Marin,

D. Louis Marin

profesor universitar și fost ministru la Paris, unul din cei mai devotați prietei ai României. Domnia sa a luat parte la procesul Memorandului din 1894 și de atunci s'a făcut un aprig apărător al drepturilor și idealurilor noastre politice. În semn de recunoștință Clujul desrobit a ținut să-l proclame cetățean de onoare în cadrul unei impresionante solemnități, care a avut loc în sala festivă a Primăriei.

La Cercul militar, în sala unde s'a desfășurat celebrul proces politic acum 40 ani și mai bine, a avut loc o ședință comemorativă, relevându-se participarea trimișilor din țările apusene, cari susțineau cauza noastră. Prof. Louis Marin a rostit o admirabilă cuvântare, pe care a încheiat-o astfel: „Iată de ce repet: *Transilvania este unită pentru vecie!* Un popor ca acesta va știi să-și apere cu îndârjire tradițiile și moștenirea părinților lui, pe cari nu le va schimba decât spre a le face mai bune."

La alții

ÎNTÂMPLĂRI SENZAȚIONALE ÎN FRANȚA. Franța a intrat în zodia unor întâmplări senzaționale. În această privință, firește, Parisul bate recordul: În strada Presbourg atentat cu bombe; în strada Boissière la fel. Poliția nici n'a ajuns să dea de rostul acestor atentate — și un alt eveniment senzațional i-a dat de lucru: Misterioasa dispariție a generalului Miller, șeful rușilor albi din refugiu. Imediat după acesta a dispărut generalul Scoblin cu

Transatlanticul „Titanic", dela cufundarea căruia s'a împlinit de curând 25 de ani

soţia sa. Toate semnele arată că e vorba de-o răpire similară cu a generalului Kutiepov de-acum câţiva ani.

Ea pare a fi pusă la cale de anarhiştii ruşi, cari operează disperat în toate ţările.

Nici nu s'a răcit afacerea generalului Miller & Comp. şi lumea franceză a tresărit de-o altă bombă: Încercarea câtorva naţionalişti spanioli de a fura submarinul guvernamental „C2" ancorat în rada portului Brest. D. Troncoso, guvernatorul Irunului şi şeful temerarei echipe, a fost arestat împreună cu tovarăşii săi. Cum se va deslega afacerea aceasta, rămâne să ne-o spună viitorul apropiat, care va avea să se ocupe şi de massiva bombă a falsificatorilor de paşapoarte, descoperită de curând la Paris.

Precum vedeţi, poliţia franceză nu prea are motive să se plângă de plictiseală...

CONTROLUL NAVAL ÎN MEDITERANĂ. Pe urma actelor de piraterie la cari s'au dedat câteva submarine a căror naţionalitate n'a putut fi stabilită, navigaţia pe Marea Mediterană a devenit foarte incertă. Alarmată de sigur mai ales de primejdiile cari cari îi ameninţă vasele sale, Anglia a convocat o conferinţă a statelor cu interese în Mediterană. Conferinţa s'a întrunit la Nyon, în Elveţia, fără participarea Italiei. Pe urma hotăririlor ce s'au ádus, Anglia şi Franţa va face controlul navigaţiei în Mediterană. Unităţile navale de răsboiu cari s'au deplasat în apele primejduite au primit ordin să tragă asupra oricărui vas care s'ar mai deda la acte de piraterie.

RĂSBOIUL DIN SPANIA. Încet dar sigur şi fără întrerupere, forţele naţionaliste înaintează pe frontul Asturiilor. Armatele guvernamentale sunt tot mai strânse în puternicele cleşte ale generalului Franco. Petecul de pământ spaniol care se mai găseşte în nord sub teroarea anarhiştilor va fi eliberat în curând, iar oastea liberatoare se va putea concentra întreagă pe frontul Madridului pentru a ocupa capitala Spaniei şi a pune astfel capăt pustiitorului măcel dintre fii aceluiaş neam. Dă, Doamne, să fie cu un ceas mai curând.

VIZITA DLUI MUSSOLINI ÎN GERMANIA. Evenimentul dominant al lunei trecute a fost de bunăseamă vizita pe care conducătorul Italiei fasciste, Ducele Mussolini, a făcut-o dlui Hitler şi celui de al treilea Reich. Înaltul oaspe a fost primit pretutindeni în Germania ca un adevărat rege. La München ca şi la Berlin Ducele a fost întâmpinat de dl Hitler cu întreg guvernul şi cu întreg Statul-major al partipului naţional-socialist, iar poporul l-a aclamat pe tot parcursul drumului, cu un entuziasm delirant. Cu prilejul acestei vizite cei doi şefi de Stat au asigurat lumea, că solidaritatea italo-germană nu-i îndreptată împotriva nici unei ţări, ci ea se găseşte în slujba păcii pe care vrea s'o ferească de atacurile comunismului criminal.

Vizita Ducelui în Germania va fi urmată în scurtă vreme de vizita dlui Hitler în Italia.

BIRUINŢA ORTODOXIEI ÎN JUGOSLAVIA. Am arătat lupta înverşunată dintre Biserica ortodoxă şi guvern pe chestiunea Concordatului. Moartea Patriarhului Varnava departe de a slăbi rezistenţa Bisericii, a sporit-o şi mai mult, fiind sfinţită prin jertfe de sânge pe străzile Belgradului. Astfel şeful guvernului a fost nevoit să consimtă la un acord cu Sf. Sinod, prin care ratificarea Concordatului de către Senat se amână „sine die", toţi agenţii puterii publice, cari au atacat procesiunile religioase vor fi aspru sancţionaţi, prerogativele Bisericii ortodoxe

D. B. Mussolini

vor fi garantate, alegerea noului Patriarh se va face în condiții normale fără nici o piedică din partea Statului.

Iată un triumf mare, pentru care felicităm călduros pe neînfricații conducători ai ortodoxiei sârbești. Pilda lor va impresionà pretutindeni, unde vibrează o conștiință ortodoxă și mândria de a o apăra împotriva oricui.

DISPARIȚIA FIULUI LUI STALIN. O telegramă a agenției „Rador" vestea deunăzi lumea, că micul Vasile Stalin, fiul dictatorului roșu, a fost răpit de necunoscuți pe când se 'ntorcea cu un coleg de școală la Kremlin. Cu toate cercetările intense ale G. P. U.-lui nu s'a putut da de urma victimei, nici a răpitorilor. Senzaționala lovitură a învăluit pe Stalin-talăl într'o adâncă durere. Celce nu s'a sfiit să ucidă sute de mii de oameni, mari și mici, celce ține sub cea mai cruntă teroare mulțimea popoarelor din cuprinsul vastei republici bolșevice, n'a fost în stare să-și păzească odrasla — de sigur iubită — de 12 ani. Iătă un fapt care nu este dintre cele obicinuite.

De bună seamă micul Stalin n'a fost răpit de gangsteri. Și el nu va fi îmbiat, pe căi tăinuite, tatălui său, în schimbul vr'unui teanc de ruble, sau de dolari. Nu; ci el ispășește păcatele părintelui ucigaș. Este victima răsbunării politice a celor ce ne mai putând suporta teroarea lui Stalin — se folosesc de orice mijloc pentru a lovì în acesta.

Stalin îndurerat? Da.

Dumnezeu nu bate cu bâta.

RĂSBOIUL CHINO-JAPONEZ continuă cu înverșunare. Adecă, la dreptul vorbind, nu e răsboiu, ci un simplu „incident" — cum au ținut să precizeze beligeranții cari în toiul luptelor se vede că mai au totuși chef și de glume. Apoi așa un „incident" să fie acolo la ei... Căci el însemnează zilnic câteva sute sau mii de morți și răniți, înseamnă vapoare cufundate, orașe incendiate, nesfârșite convoiuri de pribegi nenorociți, înseamnă coleră, tifos, prăpăd.

Cele două popoare mari din extremul Orient se bat deci de două luni de zile. Se bat cumplit. Iar Societatea Națiunilor discută asupra problemei dacă gestul japonez se poate încadra în faimoasa definiție a agresorului.

Noroc că până se vor termina discuțiile dela Geneva, se va isprăvi și răsboiul chino-japonez.

Colțul gospodinei

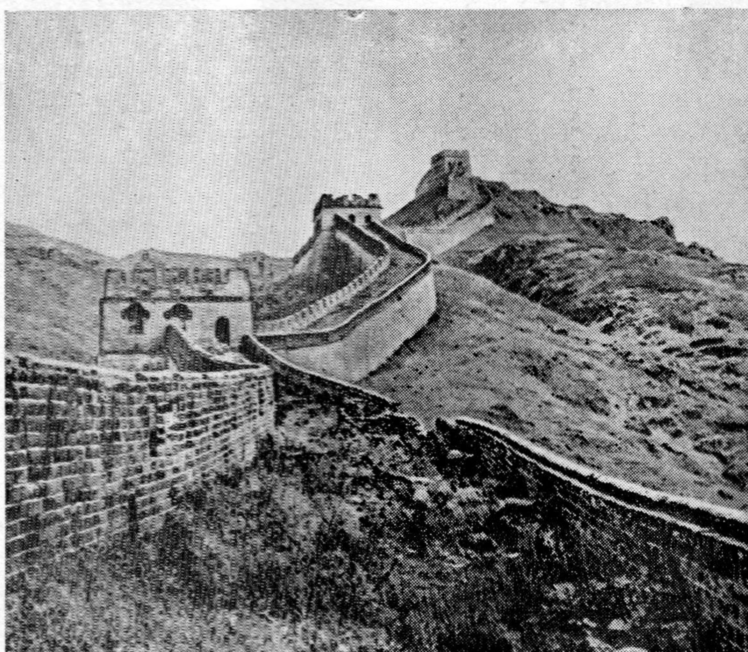
CUM SE SPALĂ STICLELE? Cu coajă de ouă, cu cenuse, cu coajă de cartofi cruzi, cu oțet amestecat cu sare, cu nisip sau cu hârtie înbucătățită. Se scutură de mai multe ori și se limpezesc cu apă rece.

CUM SE CURĂȚĂ MOBILELE CU LUSTRU? Luăm esență de terpentină 60 gr. cu 30 gr. de ceară albă sau galbenă, care se taie bucățele, pentru ca să se topească mai repede. Vasul care cuprinde acest amestec îl cufundăm într'un vas cu apă fierbinte, îl turnăm într'un borcan și îl legăm cu hârtie de pergament. Aceasta este ceara cu care se curăță mobilele lustruite.

LA CE E BUNĂ ZEAMA DE PĂTLĂGELE? Fiindcă suntem încă în sezonul pătlăgelelor roșii, trebue să amintim că zeama lor se întrebuințează cu rezultate foarte bune la scoaterea petelor proaspete de cerneală și de rugină de pe pânzeturi.

După ce zeama de pătlăgică roșie a stat pe pata pe care voim s'o scoatem, se spală locul cu apă multă.

Un alt procedeu: Petele de rugină se scot umezind rufa pe locul pătat, iar apoi presărând în acel loc puțină sare de măcriș pulverizată. După aceasta s'o puneți la soare timp de câteva ore, apoi s'o clătiți în mai multe ape căldicele.

Faimosul zid chinezesc

DELA LUME ADUNATE

Viața veselă

DIPLOMAȚIE

Unchiul: Ionel, ce ai să te faci tu, când vei fi mare?

Ionel (de 8 ani): Mă voi face explorator în Oceanul înghețat. Dar deocamdată am nevoie de bani!

Unchiul: Ce să faci cu banii?

Ionel: Să-mi cumpăr o înghețată... ca să mă antrenez!

LA JOACĂ

Copiii se joacă în curte cu niște unelte. Bat cue.

— Ionel, să lași ciocanul! Ai putea să te lovești peste mână.

— Nu pot, mămică. Eu bat numai, cuele le ține Petrișor!

NU SE POATE

— Scumpo, supa asta ai greșit-o undeva: are un gust amar.

— Nu se poate! În cartea de bucătărie scrie textual: are un gust excelent!

CHELTUELILE SOȚIEI

D-l Jack Arnold O'Connor, cetățean foarte bogat din Cincinati (Statele-Unite), înaintă o plângere contra soției sale, care părăsise domiciliul conjugal și contracta datorii.

Judecătorul, dupăce a ascultat reclamația d-lui O'Connor, întrebă:

— Cât vă costa soția dv. când locuiați împreună?

— Aproximativ 20,000 dolari anual.

— Câte datorii a făcut și pe cari le-ai plătit dumneata?

— Cinci mii dolari.

— Atunci, fiindcă nu numai că ați scăpat de ea, dar ați realizat și o economie de 15,000 de dolari, vă resping cererea!

Probabil că judecătorul își invidia petiționarul...

COPILUL POLITICOS

Micul Georgică se întâlnește cu un domn bătrân, pe care l-a văzut Duminecă în vizită la bunica lui.

— Ce mai face bunica matale, micuțule, întreabă bătrânul.

Atunci Georgică, care e foarte politicos, răspunde:

— Mulțumesc, foarte bine, dar a D-Voastră?

COPILUL MILOS

— Tată, dă-mi doi Lei pentru o femee bătrână.

— Bine, uite doi Lei. Dar pentruce te interesezi atât de femeea aceea?

— Pentrucă vinde bomboane și alviță.

SINCERITATE

Directorul către un tânăr, care-i solicită un post:

— Spune drept, îți place să muncești?

— Hm! Nu prea.

— Ei bravo! Te angajez. Tu cel puțin nu minți.

ÎN TREN

— Deschideți fereastra, că mă sufoc! mor!

— Nu se poate cucoană! Închideți, fereastra că trage și mor! țipă altă femeie.

— Ce e de făcut cu cocoanele astea? întreabă un alt pasager.

— Deschide fereastra, dom'le și o să moară intâi una, apoi închide fereastra și o să moară cealaltă și așa scăpăm de amândouă!... răspunde alt pasager.

LĂUDĂROSUL

Fănel: Tatăl meu este general și are sub comanda sa 8000 de oameni.

Gigel: Tatăl meu are sub el țări întregi.

Fănel: Măi, da lăudăros mai ești! Ce, tatăl tău e rege?

Gigel: Nu e rege, este aviator.

MARE NOROC

— Lino, nu cumva ai spart iarăși un pahar?

— Da coniță, dar de rândul acesta am avut mare noroc: paharul s'a spart numai în două bucăți.

— Și tu numești asta noroc?

— De sigur coniță; ce nu știți, ce greu este să strângi cioburile!

LA DOCTOR

Costică, deși e băiat cu milităria făcută, se ține numai de pozne. Vrând să ia peste picior pe un doctor bătrân, caută să-l încurce cu următoarea întrebare:

— Domnule Doctor, de câtva timp mi se tot urcă sângele la cap... Ce-o fi însemnând asta?

— Nimic mai natural, dragă d-le Costică. Natura tinde totdeauna să umple orice gol!

Bibliografie

— *Pr. Dominic N. Ionescu: Istoria Bisericii Române* pentru clasa IV secundată, ed. II, Bucureşti 1937. Pag. 269, Lei 92.

— *Septimiu Popa: Temniţele Clujului.* Din însemnările unui popă românesc. Cluj 1937. Pag. 96, Lei 15.

— *Ion Gherghel: Bibliografia critică despre Goethe la Români.* Bucureşti 1936. Pag 107.

— *Dr. Vasile Gheorghiu: Problema Calendarului.* Cernăuţi 1937. Pag. 15.

— *Dr. Andrei Buzdug: Cuvântări funebrale.* Cluj 1937. Pag. 203. Lei 90

— *Pr. Mihail Bulacu: Spiritul catehezei patristice în şcoala românească.* Bucureşti 1937. Pag. 56.

— *Asociaţia creştină ortodoxă „Patriarhul Miron": Zece ani de lucru misionar* (1926–1936). Bucureşti 1937. Pag. 461. Lei 200.

— *Cercul cultural Minerul* al angajaţilor minelor Şorecani: *Patru ani de muncă românească.* Cluj 1937. Pag. 85.

— *Dr. Dr. Stăniloae: Anuarul Academiei teologice „Andreiane"* din Sibiu pe anul 1936–1937. Sibiu 1937. Pag. 81.

— *Florica Zugravu: Anuarul Liceului de fete „Principesa Ileana"* din Cluj pe anii 1935–1936 şi 1936–1937. Cluj 1937. Pag. 110.

VIAȚA ILUSTRATĂ

REVISTĂ DE FAMILIE

APARE LUNAR

ABONAMENTUL PE UN AN 200 LEI. PE O JUMĂTATE AN 100 LEI. UN NUMAR 20 LEI

REDACȚIA: CLUJ, EPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

ADMINISTRAȚIA: CLUJ, LIBRĂRIA EPARHIALĂ, PIAȚA CUZA VODĂ 6

o-o

Pentru abonați

Dacă nu găsiți revista la librăria dela care ați cumpărat-o până acuma, adresați-Vă direct administrației. Pentrucă nu mai trimitem revista librăriilor cari nu-și achită datoria față de noi.

o-o

Nu uitați să Vă înoiți abonamentul la „Viața Ilustrată" și să recomandați revista prietinilor și cunoscuților D-Voastră. „Viața Ilustrată" este unica revistă de familie, care duce în casa Românului lumină pentru suflet și desfătare pentru ochi.

TIPARUL TIPOGRAFIEI EPARHIEI ORT. ROM. CLUJ

ÎN ACEST NUMĂR:

PENTRU COLABORATORI

Revista se pune sub tipar totdeauna la 15 ale lunei. Domnii colaboratori sunt rugaţi să-şi trimită manuscrisele până la această dată. Rugăm articole scurte, scrise citeţ, pe o singură pagină a hârtiei. Întrucât e posibil dorim ilustraţii (fotografii) la text. Ordinea articolelor e determinată de necesităţi tehnice, nu de alte consideraţii. – Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Primim spre publicare cronici despre evenimentele culturale şi sociale din oricare parte a ţării. Aceste cronici trebue să fie însă însoţite de fotografii.